

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

PREZIDENTAS VETAVO ĮSTATYMO PATAISAS – Petras Maksimavičius	3
IŠ KUR TA AKMENŲ KRŪSNIS PUNSKO SENOSIOSE KAPINĖSE? – Jurgita Stankauskaitė	5

KULTŪROS BARUOSE

POEZIJOS PAVASARIS 2024 – Janina Macukonienė	7
„VIENYBĖS“ POEZIJOS ŠVENTĖ SU DAINA – Onutė Virbylienė	8
„AUŠRINĖS ŽVAIGŽDĖS“ NUŠVIESTI ŠIAULIUOSE – „SUPYNĖM ŠOKIŲ PYNĖ“ VILKAVIŠKYJE – Asta Pečiulienė	10
„ŠIMTAS METŲ GYVYBĖS“ – Asta Pečiulienė	11
GIEDOJOME MARIJAI – BAŽNYTINIŲ CHORŲ ŠVENTĖ ŽAGARIUOSE – Irena Jakubauskienė	14

ŠVIETIMAS

IŠVYKA Į BELOVEŽĄ – Seinų „Žiburio“ mokyklos inf.	16
KONKURSŲ LAUREATŲ IŠVYKA Į LIETUVĄ – LLD inf.	17
PAŽINTIS SU ANYKŠČIŲ KRAŠTU – Dalia Makauskienė	19

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

SIMONO DAUKANTO PAMOKOS – Darius Kuolys	23
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Aguonų miškas (Valdo Žilionio nuotr.)

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos šventėje „Vaikai pasitinka vasarą“ (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė,
Irena Jakubauskienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2024-06-13

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

**DZIAŁALNOŚĆ ZMIERZAJĄCA DO OCHRONY,
ZACHOWANIA I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI
KULTUROWEJ LITEWSKIEJ MNIEJSZOŚCI**

**Wydanie dwutygodnika "Aušra"
i kwartalnika dla dzieci
mniejszości litewskiej "Aušrelė"**

DOFINANSOWANIE
406 000 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
445 080 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
04-03-2024 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškiamo tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Sakoma – nieko nėra pastoviau už laikinumą. Šios aksiomos teisingumą patvirtina birželio 9 d. vykę rinkimai į Europos Parlamentą. Lig šiol atrodo, kad Europa stabiliai pasukusi liberaliuoju, kairiuoju keliu. Jau net buvo pradėta liberaliųjų vertybes vadinti europinėmis vertybėmis. Ir štai šių metų Europos Parlamento rinkimai parodo, kad daug kas Vakarų Europoje tų vertybių jau atsikando ir renkasi dešiniąsias nacionalistines partijas. Štai Prancūzijoje laimėjo kraštutinė Marine Le Pen partija. Prezidentas paskelbė naujus šalies parlamento rinkimus. Lenkijoje liberalioji Piliečių koalicija (KO) beveik perpus pasidalijo balsais su dešiniąja Teisės ir teisingumo (PiS) partija. Netikėtai trečiąją vietą laimėjo kraštutinė Konfederacija (surinkusi net 12,1 proc. balsų). Tik Lietuvoje šių tendencijų kol kas nematyti – dešinioji nacionalistinė partija Nacionalinis susivienijimas surinko arti 4 proc. balsų ir į Europos Parlamentą nepateko.

Kas labiausiai lemia Europos keitimąsi, vienareikšmiai sunku pasakyti, tačiau tikėtina, kad problemos su sunkiai kontroliuojama migracija. Šalys, įsileisdamos itin daug imigrantų, planuoja vienaip (pvz., kad jie žymiai prisidės prie krašto ekonomikos augimo), o imigrantų tikslai nebūtinai sutampa su valdžios tikslais. Žodžiu, rinkimų rezultatai rodo, kad Europoje problemų netrūksta, o rinkėjai bando ieškoti išeikių. Europos Parlamento dauguma išlieka centro liberalioji, tačiau toks didelis skaičius kraštutinių dešiniųjų jėgų atstovų tikrai neleis jiems nuobodžiauti.

O mūsų padangėje nieko naujo, kaip paprastai pavasarį – koncertai, kiti renginiai, mokinių ekskursijos, mokyklų šventės ir kt.

Prezidentas vetavo įstatymo pataisais

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Lenkijos prezidentas neseniai vetavo Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymo pataisais, kurios būtų leidusios sileziečių kalbą pripažinti regionine. Tai sukėlė nemažai diskusijų ir komentarų. Paskutinio visuotinio Lenkijos gyventojų surašymo metu net 600 tūkstančių piliečių deklaravo, kad jie laiko save sileziečiais. Ką tai reiškia politine prasme? Tai visų pirma rinkėjai, kurių politikai neturėtų ignoruoti. Taigi anksčiau ar vėliau, matyt, prie šio klausimo dar bus grįžtama.

Kai kurie politikos apžvalgininkai priminė prezidentui, kad 2020 m., kai artėjo prezidento rinkimų kampanijos pabaiga, jis asmeniškai nuvyko į Sileziją ir einantiems į darbą angliakasiams dalijo sumuštinis, prašė jų paramos per rinkimus. Šį kartą nusprendė pasielgti kitaip.

Silezija tai specifinis Lenkijos regionas istorine, ekonomine, kultūrine ir kalbine prasme. Sileziečiai sugebėjo gana neblogai išsaugoti savo kalbą ir jau daug metų siekia pripažinti ją regionine.

Pagal minėtą įstatymą sileziečių kalba taptų antrąja regionine kalba Lenkijoje greta kašubų. Įstatymo pakeitimo projektas dėl sileziečių kalbos pripažinimo regionine Seimui buvo pateiktas sausio mėnesį, o balandžio pabaigoje Seimas priėmė įstatymo pataisais, kurioms vėliau pritarė Senatas. Projektui pritarė valdančiosios koalicijos parlamentarai, o Teisės ir teisingumo bei Konfederacijos atstovai balsavo prieš.

Prezidento kanceliarija pranešė, kad A. Duda atsisakė pasirašyti

Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymo pataisais ir perdavė įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti. Pranešime rašoma, kad priimdamas sprendimą vetuoti prezidentas manė, jog įstatyme numatytos sąlygos, kurios leistų sileziečių tarmę pripažinti regionine kalba, nėra įvykdytos. Pranešime taip pat cituojamos ekspertų išvados, tarp kurių vyrauja nuomonė, kad sileziečių tarmės tai lenkų kalbos dialektai, tokie kaip, pavyzdžiui, mazoviečių tarmė.

Akivaizdu, kad prezidento sprendimas vetuoti įstatymo pataisais yra politiškai motyvuotas. Dešniosios pakraipos politinės jėgos Lenkijoje jau senokai sakydavo, kad sileziečių kalbos negalima įteisinti kaip regioninės, kadangi taip bus pažeistas valstybės interesas ir lenkų kalbos statusas. Paskutiniai visuotiniai gyventojų surašymai parodė, kad žymiai daugėja piliečių, kurie deklaruoja sileziečių kilmę ir kasdieniame gyvenime kalba sileziečių kalba. Taip pat reikia pabrėžti, kad Silezija istorijoje vienaip ar kitaip buvo veikiama taip pat vokiečių ir čekų. Todėl ir susiformavo toks socialiniu, kultūriniu ir kalbiniu požiūriu specifinis regionas. Dalis politikų neslėpdami pabrėžia, kad baiminasi, jog čia vykstantys procesai ilgainiui gali privesti prie to, kad atsiras separatistinės nuotaikos, noras dar labiau išryškinti atskirumą nuo visos valstybės. Politinių debatų metu pasigirdavo net šūkių, kad Silezijos gyventojai stipriai veikiami vokiečių ir gali tapti „penktąja kolona“ valstybėje.

Ar yra dėl ko nuogaštai? Man atrodo, kad ne. Per 35 metus Lenkija

Aukštutinės Silezijos vėliava ir herbas

vengė kalbėti apie Sileziją, jos praeitį, sileziečių tapatybę. Taip elgdamasi ji nuskurdino save, nes šiuolaikinių demokratijų stiprybė ir turtingumas slypi jų įvairovėje. Tačiau, kaip aiškiai rodo gyventojų surašymo rezultatai, ji nuo to nepabėgs. Ilgalaikėje perspektyvoje negalima ignoruoti 600 000 piliečių balso. Netrukus vėl bus rengiamos pirmojo (1919 m.) ir antrojo (1920 m.) vadinamųjų Silezijos sukilimų minėjimo iškilmės. Daugiau nei prieš 100 metų didžioji Silezijos gyventojų dalis nusprendė kovoti, kad Silezija būtų Lenkijos dalimi, nors ir nekalbėjo ta pačia kalba kaip dauguma lenkų. Taigi šiais laikais, kai realiai nebeliko Europos Sąjungoje valstybių sienų, vargu ar gali kam nors į galvą ateiti mintis siekti kokios nors autonomijos ar atskiro šio regiono statuso valstybėje.

Ką reiškia pripažinti kalbą regionine ir kokia nauda tiems, kurie ja kalba? Regioninė kalba – kaip apibrėžta Europos regioninių arba mažumų kalbų chartijoje: kalba, kurią valstybės teritorijoje tradiciškai vartoja mažesnė piliečių grupė nei kiti piliečiai, kuri skiriasi nuo priimtąs oficialios kalbos ir kuri nėra nei tos valstybės oficialios kalbos tarmė, nei migrantų kalba.

Kaip jau buvau minėjęs, Lenkijoje kol kas tik kašubų kalba turi regioninės kalbos statusą, kuri reglamentuoja 2005 m. sausio 6 d. Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymas. Kai kuriose savivaldybėse įstatymas įpareigoja pareigūnus į suinteresuotų asmenų raštus kašubų kalba atsakyti šia kalba, kai tie asmenys to pageidauja. O tai reiškia, kad sudaromos palankesnės aplinkybės tą kalbą vartoti ir išsaugoti. Be to,

regionine kalba kalbantys asmenys turi teisę vartoti ir rašyti savo vardus ir pavardes pagal regioninės kalbos rašybos taisykles, ypač registruojant civilinės būklės aktus ir asmens tapatybės dokumentuose.

Glaustai apibendrinant, regionine kalba kalbantiems asmenims suteikiamos šios teisės: teisė laisvai vartoti regioninę kalbą privačiai ir viešai; teisė skleisti informaciją regionine kalba ir ja keistis; teisė skelbti privataus pobūdžio informaciją regionine kalba; teisė mokytis regioninės kalbos arba regionine kalba. Kaip ir tautinių mažumų atveju, puoselėjantys kašubų regioninę kalbą gali kreiptis į Vidaus reikalų ir administracijos ministeriją ir siekti paramos įvairiems projektams, skirtiems kašubų kalbai išsaugoti bei populiarinti.

Tačiau taip pat reikia pabrėžti, kad 2005 m. priimtas Lenkijoje Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymas neišsprendžia visų problemų, o neretai apriboja teises. Vienas iš ribojimų susijęs su tautinių mažumų ar kalbančių regionine kalba konkrečioje savivaldybėje asmenų skaičiumi. Jeigu jis nesiekia 20 proc., tai tie atstovai ir netenka teisės vartoti savo kalbą bendraudami su vietine administracija, negali siekti dvikalbių vietovių ar gatvių pavadinimų įteisinimo. Taip juk yra ir lietuvių atveju. Minėta teise gali naudotis Punsko savivaldybės gyventojai, o Seinuose gyvenantys lietuviai – jau ne.

Nuoširdžiai ačiū gerb. Jurgiui Kuliešiui,

kuris pasirūpino amžinybėn iškeliavusio, Toronte gyvenusio prelado Jono Staskevičiaus asmenine biblioteka ir dalį knygų skyrė mūsų kraštui. Persiuntimą finansavo

Suvalkų krašto lietuvių išeivijos sambūris (SKLIS).

Knygos pateko į Punsko Kovo 11-osios licėjų ir pagal poreikius bus išdalintos lietuviškų mokyklų bei kitoms bibliotekoms. Malonu, kad vis dar yra žmonių, kurie neabejingi lietuviško rašto sklaidai.

Punsko licėjaus bibliotekininke

KLAIDŲ ATITAIŠYMAS

„Aušros“ š. m. 10 nr. 13–15 psl. išspausdintame straipsnyje „Lenkijos lietuvių draugijos surengti konkursai“ įšivėlė klaidų.

Lietuvos istorijos konkurse Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos mokiniai Rimas Vitkauskas (IV–VI klasių grupėje) ir Matas Grigutis (VII–VIII klasių grupėje) laimėjo pirmąsias vietas.

Atsiprašom.

Iš kur ta akmenų krūsnis Punsko senosiose kapinėse?

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Visai neseniai, pavasarėjant, senosiose kapinėse Punske – tuoj už Lietuvių kultūros namų (LKN) garažų – stovėjo sena akmenų krūva. Sena, nes akmenys buvo apmauroję, nukloti purvo, dulkių ir lapų sluoksniu. Niekas nesidomėjo, kam jie ten sukrauti nei kas juos kada sumetė į vieną vietą. Taip pat nelabai kam rūpėjo kapinių pašonėje stūksantys akmenys. Akmuo kaip akmuo. Visur jų pilna. Be to – čia kapinės, tad galbūt tokie mena praeitį, saugo XIX amžiaus amžinojo poilsio vietą. Taip sau stovėjo akmenys niekieno neliečiami. O kapinės tvarkomos, prižiūrimos, leidžiant lankytojams lengviau ir maloniau nueiti iki koplytėlės, aplankyti senų kapų paminklus, nufotografuoti aukštą

Punsko senosios kapinės

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

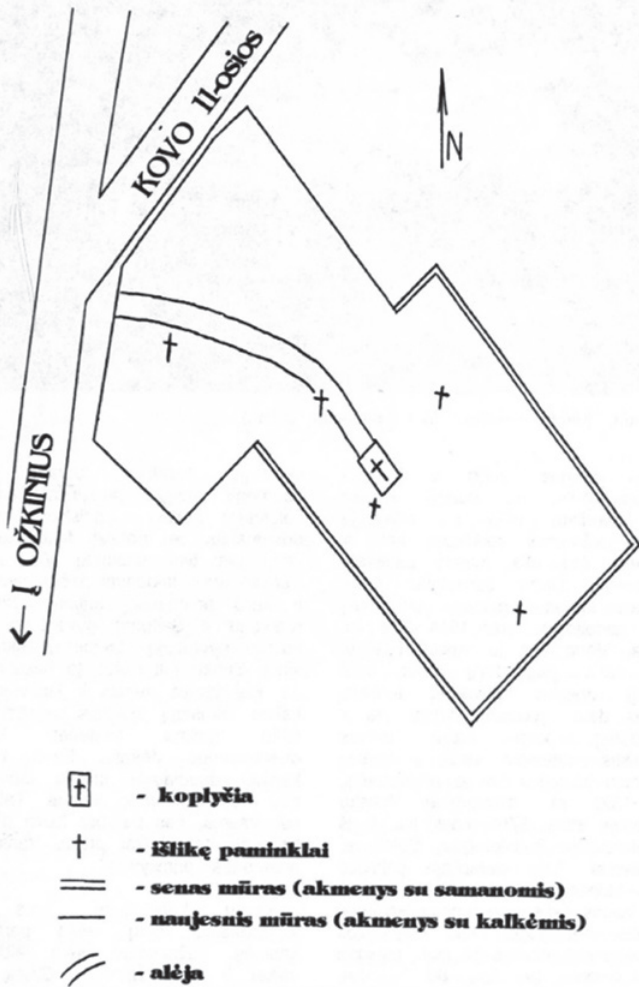
Senųjų kapinių mūras

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Lietuvos šimtmečio varpo skulptūrą. Šį pavasarį akmenų krūsnis išardyta, išrikiuojant juos gražia eile nuo LKN pusės, suformuojant neaukštą dviejų sluoksnių akmenų mūrą.

„Norėjau tik sutvarkyt seną akmenų krūsnį prie LKN garažų. Galvojau, kad ten bus keliasdešimt akmenų, o pasirodė, kad ten jų galybė“, – pasakojo Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas. Taip ėmė ir netyčia senąsias kapines papuošė mūras. Petras Valinčius iš Punsko kruopščiai dirbo ekskavatoriumi, o valsčiaus darbuotojai statė dviejų eilių akmenų tvorelę. V. Liškauskas atviravo, kad Punksas pamažu tvarkomas, gražinamas. Anot jo, šios kapinės, nuo kurių ribos gyvena 2 metrų atstumu, svarbios ne tik istoriniu požiūriu. Viršaičiui rūpėjo,

Punsko parapijos senųjų kapinių planas

A. P. Sitaraskio brėžinys (1994 m. „Aušros“ 22 nr.)

kad LKN erdvė būtų kuo gražesnė, švaresnė, neliktų šalimais augančių, prastai atrodančių krūmynų. Čia lankosi daug svečių, kurie kartais pasidomi šalia esančia žalia erdve. Tik vėliau sužino, kad ten ne miestelio parkas, o buvusios kapinės. Linija sukrauti akmenys patraukia akį, todėl nejučiomis ir galva pakrypsta į kalvos viršų, užkabindama baltą kopytėlę. Taip ir ateina suvokimas, kad tai ne tik gyvųjų pasivaikščiojimo vieta – čia ilsisi senieji vietos gyventojai.

Akmenys, iš kurių iškilo senųjų Romos katalikų kapinių mūras, galėjo būti iš kadaise čia stovėjusio kapinių mūro, bet nepasakyta, ar jie nebuvo suversti statant LKN, nes kultūros namams nemažai ploto reikėjo nukasti, gilius pamatus iškasti,

teritoriją išlyginti. Tačiau neabejojama, kad kapinės tikrai buvo aptvertos. Šį faktą liudija kur ne kur išlikę linija stūksantys pamatų akmenys bei rašytiniai šaltiniai, įrodantys, kad kiekvienos kapinės privalėjo būti aptvertos. Mat „1512 m. Gniezno vyskupų sinodas įsakė visas kapines aptverti. [...] kapinės tašytomis sijomis aptvertos ir reikia jas taisyti. Tada parapijiečiai pastatė mūrinę (akmenų su samanomis) tvorą“ (pagal <https://archyvas.punskas.pl/punsko-baznytines-ir-senosios-kapines/>). Dalis atkurto kapinių mūro yra neaukšta. Pirmiausia

vien dėl to, kad akmenys niekuo nėra sulipdyti, o tik sukrauti, stengiantis užtikrinti jų stabilų padėtį. Ar tokia akmenų konstrukcija saugi? Tikriausiai saugesnė, nei būtų buvusi aukšta. Geriau nebandyti laiptoti tvora. Vis dėlto jeigu koks nors neklaūzada sugalvotų užlipti, tai bent ne tik pats iš aukštai nenukristų, bet ir nuridenęs akmuo didelės žalos nepridarytų.

Kapinių mūras gražiai atrodo, bet juo pasigrozėti galima tik iš vienos pusės. Kitoje kalvos pusėje to daryti nėra prasmės. Ten kapinių dalis jau yra pakitusi dėl sklypų gyvenamųjų namų statybai dalijimo, remiantis geodeziniais matavimais. Viršaitis pasakojo, kad seniau niekas nesidomėjo tiksliais teritorijos ribomis, todėl jas stumdė, kaip norėjo. Tad

išėjo taip, jog keliems sklypams priklauso kapinių kraštas. Svarbu akcentuoti, kad šios kapinės pačioje pradžioje buvo mažesnės, tik vėliau prijungta viena dalis. Jau pateiktame žemėlapy matyti, kad jos tarsi susideda iš dviejų dalių: „Kapinių teritorija užima daugiau kaip 1 ha plotą ir yra daugiakampė. Rytinė kapinių dalis senesnė. Joje stovi kopyčia. Laikui bėgant kapinės pasirodė per mažos ir prie jų priskirta nauja vakarinė dalis. Ji yra penkiakampė ir buvo aptverta kitokia tvora. Čia akmenys buvo jungiami ne samanomis, o kalkėmis“ (pagal M. Malinauskienės straipsnį „Punsko bažnytinės ir senosios kapinės“). Apie šias kapines 1994 m. „Aušroje“ yra rašęs A. P. Sitaraskis: „Senąsias parapijos kapines mini kun. Benedykt Bieniaszewicz 1820 m. rugpjūčio 27 d. (tai seniausias išlikęs dokumentas): „Parapijos kapinės taip pat stačiomis tašytomis sijomis aptvertos, jas reikia greitai taisyti. Kapinių vartuose yra dvigubos durys ant medinių vyrių su medine veržle“. Tokia medinė tvora buvo nepatvari ir po kelių dešimčių metų būdavo apipuvusi, todėl parapijiečiai pasirūpino ir pastatė mūrinių – akmenų su samanomis – aptvėrimą.“ Iš jo teksto sužinoma, kad šiose kapinėse palaidota apie 25 000 žmonių. I. Dzermeikai klebonaujant jos apšodintos topoliais. Laikui bėgant medžius reikėjo iškirsti, nes paseno ir labai teršė aplinką.

Prieš 30 metų „Aušroje“ publikuotame A. P. Sitaraskio straipsnyje Punska parapijos 400 metų jubilėjaus proga parapijiečius raginta pagerbti senųjų gyventojų atminimą, sugrąžinant antkapius, atnaujinant esančius, o kopytėlei suteikiant naują gyvenimą. Senosios kapinės ilgai laukė tokios tvarkos, kokią matome šiandien. Viršaitis sakė, kad kopytėlę vėl reikėtų atnaujinti, bent jau perdažyti. Nepaisant to, ši vieta savo estetiškumu teikia ramybę, malonina pastabias akis ir paglosto paukščių čiuulbesį girdinčiųjų ausis.

Poezijos pavasaris 2024

JANINA MACUKONIENĖ

Poezijos pavasario paukštė šiemet atskrido į mūsų kraštą jau sodams bemaž pražydėjus, nors buvo dar tik gegužės 19-oji. Atvykę iš Lietuvos poetai padovanojo mums brandžios ir įdomios poezijos posmų.

Pirmas susitikimas su poetais – vakaronė „Su poezija ir daina“ – vyko neseniai atidarytame Punske viešosios bibliotekos pastate, erdvoje, nors dar nevisiškai įrengtoje, salėje. „Aušros“ leidyklos direktorius Sigitas Birgelis, pradėdamas renginį, kalbėjo apie šios šventės tradicijas Lietuvoje (tai jau 60-asis Poezijos pavasaris, iniciatoriai buvo Justinas Marcinkevičius, Marcelijus Martinaitis, Mykolas Karčiauskas) ir mūsų krašte, kur ji vyko jau 38-ąjį kartą.

Visą šventę jau ne pirmą kartą vedė Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė. Ji trumpai pristatė kiekvieną iš poetų ir muzikuojantį jaunimą, kuris buvo pakviestas pajavairinti vakaronę. Skambino pianinu ir savo kūrybos dainas dainavo Greta Bobinaitė, pritarėdama gitara kitų autorių dainuojamąją poeziją atliko Diana Kogačiauskaitė, o pabaigoje savo poetinę kūrybą grodamas gitara pristatė Jonas Jankauskas.

Poetas Antanas A. Jonynas, būvęs Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkas, išleidęs apie 11 poezijos knygų, nemažai pasaulinės klasikos vertimų, laimėjęs ne vieną literatūrinę premiją. Šiuo metu, kaip pats prisipažino, daugiausia laiko skiria ukrainiečių poezijai – ja labai žavisi ir verčia į lietuvių kalbą. Renginio dalyviams pristatė anksčiau rašytus poezijos kūrinius.

Vedėja spalvingai pristatė poeto Gyčio Norvilo asmenybę – kaip nuolat ieškančio kūrybinės raiškos formų. Jo poezija vizuali ir siurrealistiška. Kiekvieną eilėraščių knygą rašo kaip paskutinę, bet su poezija vis dar negali išsiskirti, nors nuolat bando kitas literatūros ir meno sritis, užsiima žurnalistika. Šiame renginyje skaitė kūrinius iš rinkinių „Akla valtis“, „Iš slaptų sodininko užrašų“, poetiniais vaizdiniais kažkiek šokiruodamas klausytojus.

Turbūt visus renginio dalyvius sužavėjo pirmąkart mūsų krašte viešinti jauna poetė Indrė Valantinaitė. Ji pasirodė kaip pasakų fejė – taip ją apibūdino 4-metė mergaitė, bet jos pastebėjimas buvo iš tiesų taiklus. Indrės

poezija atitraukia klausytoją nuo realybės, padeda pastebėti kasdieniame pasaulyje grožį, neįprastus vaizdus, surasti stebuklą. Poetė jau išleidusi keturias knygas. Skaitė eiles apie Barborą Radvilaitę, Aušros Vartų Mergelę, apie pirmųjų krikščionių meilę.

Poezijos pavasario vakaronėje Punske savo eiles skaitė ir mūsų krašto poetai: Algis Uzdila, Janina Aleksaitė, Sigitas Birgelis. Vakaronė baigėsi jos dalyvių pabendravimu prie vaišių stalo Punsko lietuvių kultūros namų kavinatėje „Mūza“.

Kitos dienos ankstų rytą poetai iš Lietuvos su juos lydiniu „Aušros“ leidyklos direktoriumi lankėsi Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje, kur mokiniams buvo surengtas „Rytmetis su poezija“, o kiek vėliau prasidėjo „Poezijos skaitymai“ Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje. Čia svečius sutikome su gėlėmis ir meno programėle. Jos metu įvairiais muzikos instrumentais grojo A. Beinario paruošti mokiniai, o dailiojo žodžio konkurso laureatai deklamavo eilėraščius. Atvykusius anksčiau minėtus svečius iš Lietuvos pristatė S. Birgelis. Jis pakvietė savo eilėraščių iš neseniai išleistos poezijos knygos paskaityti ir „Žiburio“ mokyklos mokytoją. Seinuose poetai dar pabuvojo prie Antano Baranausko paminklo ir išsiruošė į Varšuvą.

Gegužės 20-osios vakarą svečiai buvo sutikti Varšuvos universiteto Polonistikos fakultete, kur suorganizuotas renginys „Poezija po kaštonais“. Susitikimo su dėstytojais, absolventais ir studentais metu poetai atsakinėjo į klausimus ir skaitė savo eilėraščius, o dėstytojai, studentai ir absolventai – jų vertimus į lenkų kalbą.

Poezijos pavasario akimirka Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

„Vienybės“ poezijos šventė su daina

ONUTĖ VIRBYLIENĖ

(...) Gegužės dvelksmas gaivina širdį,
Žmonės labina gamtą, džiūgauja.

Suvalky „Ančios“ saviuoklininkai,
Dailiojo žodžio gerbėjai

Kasmet pavasarį sparnus kelia, aidina,
Netausodami laiko poezijos dieniai.

Pobūvis raiškus po „Vienybės“ stogu.

Sukviesti svečiai (...).

Kazimieras Baranauskas
„Gegužinės ritmu“

Šiomet „Vienybės“ poezijos šventė su daina kaip paprastai subūrė nemažai žmonių. Renginys vyko gegužės 19 dieną ir pagal ilgametę tradiciją prasidėjo šv. Mišiomis lietuvių kalba Suvalkų Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje – Dievo Gailestingumo šventovėje. Jas aukojo kunigai Andrzejus Opanovskis (Andrzej Opanowski) ir Andrzejus Misiunas (Andrzej Misiun). Pamaldų metu giedojo Suvalkų bažnytinis choras, jam akordeonu akompanavo

Vytautas Batvinskas. Skaitinius perskaitė Kostas Leončikas (jis kiekvienų šv. Mišių metu atlieka šią garbingą pareigą). Pasimeldę visi „drąsiausieji“ atėjo prie altoriaus nusifotografuoti, o nemėgstantys fotografuotis – vieni nuskubėjo namo, kiti pasuko „Velvet“ viešbučio link. „Vienybės“ poezijos šventės su daina meno programa jau kelerius metus vyksta šio viešbučio konferencijų salėje. Taigi ir šiemet žmonėms nereikėjo klaidžioti, viskas vyko toje pačioje gatvėje.

Nors gegužės mėnesį mūsų krašte ir Lietuvoje apstu visokių kultūrinių renginių, nepritrūko entuziastų, panorėjusių atvykti ir į mūsų šventę. Suvalkų lietuviai jau prieš daugelį metų labai susidraugavę su Alytaus apskrities literatų klubo „Tėkmė“, Marijampolės literatų klubo „Sietynas“ ir Kalvarijos literatų klubo „Rasa“ kūrėjais. Kasmet tarp svečių būna ir naujų veidų. Atvyksta literatų taip pat

iš kitų Lietuvos vietovių. Taigi pažįstamų gretos plečiasi... Visada malonu sutikti bendraminčius, atvykusius pas mus arba renginiuose Lietuvoje.

Šventės pradžioje svečius ir suvalkiečius linksmino Suvalkų lietuvių „Ančios“ kapela, po to sveikinimo žodį tarė Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė.

Kalvarijos literatų klubo „Rasa“ pirmininkė Vilija Vilkelienė atvyko su buvusiu ilgamečiu klubo vadovu Šarūnu Sejūnu ir fotografe Gintare Rehacek bei jos vyru. Vilija savo eiles skyrė Mamai ir Tėčiui. Šarūnas nusprendė įsigyti magistro laipsnį ir studijuoja Kaune, taigi perskaitė ten sukurtą eilėrašį „Pro universiteto langą“. Su kalvarijiečiais jau antrą kartą pas mus atvyko Rita Mockeliūnienė iš Šakių. Ji labai gabi moteris, kurianti įvairių grožį. Rita – poetė, fotografė, tekstilės darbų autorė, parodų organizatorė... Ji perskaitė iš savo naujausios knygutės „Kūryba“ eilėrašį „Žvilgsnio parasparnis“.

„Sietyno“ pirmininkas Ričardas Jurgelevičius atvyko su keturiomis poetėmis. Kadangi susiklostė taip, kad mūsų renginys vyko per Sekmines, skaitovai pasirinko ir sakralinę kūrybą. Be to, išgirdome eilių, skirtų Motinai, Tėvui... Gema Galinienė paskaitė eilėraščius „Šv. Dvasios atsiuntimas“ bei „Tėvelis ir pavasaris“, Janina Martynaitienė – „Mielai mamai“, Janina Lebskienė – „Taip gera“, „Boluoja kaštonų švieselės“, Rita Volteraitienė – „Akimirka“ ir „Kitame gyvenime“. Pirmininkas perskaitė eilėrašį „Joninių naktį“. Reikia pridurti,

Suvalkų dailiojo žodžio mėgėjai

Literatai iš Lietuvos

kad marijampoliečiai Ričardas Jurgelevičius ir Algis Bira dainuoja „Ančios“ ansamblyje. Šaunuoliai!

Vėliau savo kūrybą pristatė Alytaus apskrities literatų klubas „Tėkmė“. Poetės perskaitė po du savo eilėraščius: Rimutė Griškevičienė – „Šią naktį“ ir „Pakyla“, Onutė Baltrukevičienė – „Duonos skonis“ ir „Ruginė duona“, Angelė Krušinskienė – „Vasaros naktis“ ir „Velniop senatvė“. Pirmą kartą lankėsi pirmininkės Reginos Rasimienės pavaduotojas Gintaras Šiurkus. Jis paskaitė iš savo 2024 metais išleistas

knygutės „Geri lietuviški apsakymai“ Jono Adamso novelės „Koks nuostabus pasaulis“ ištrauką.

Vartus į poezijos lobyną uždarė „Vienybės“ klubo nariai. Genovaitė Pečiulytė pasidalijo savo pamąstymais apie „Sūduvą šalia sesės Prūsijos“. Kazimieras Baranauskas perskaitė šiam renginiui sukurtą gražų eilėrašį „Gegužinės ritmu“. Pranas Sovulis pristatė neseniai parašytas eiles apie lietuvių ir Lietuvos žmones „Geri linkėjimai“. Onutė Virbylienė paskaitė eilėrašį

„Marijampolė“, o Teresė Jonušienė – „Rytojus“. Jonas Nevulis mėgsta humorą. Tai atsispindi ir jo kūryboje. Jis perskaitė vieną iš savo linksmybų kūrinių – „Vieno kaimo istorija“.

„Ančios“ ansamblis (vad. Vytautas Batvinskas) renginio metu atliko keletą dainų: „Jazminai“, „Jūra“, „Plauk sau, skaistus laivelį“, „Tolimi žiburiai“, „Kur gimėm, kur augom“, „Lopšinė gimtinei ir motinai“ ir kt. Tą popietę išgirdome visą pluoštą prasmingos ir gražios kūrybos. Atvykę bičiuliai ne tik pasidžiaugė naujai išleistomis savo knygomis, bet ir padovanojo jas Suvalkų lietuviams. Malonu bendrauti su tokiais žmonėmis.

Renginį užbaigė „Ančios“ ansamblis skambiomis dainomis. LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė padėjo svečiams ir žiūrovams už dalyvavimą, o vadovams įteikė po kuklią dovanėlę bei pakvietė visus į vakaronę „Vienybės“ klube. Smagu buvo pabendrauti prie vaišių stalo, arčiau susipažinti su literatais, poezijos ir dainos mėgėjais.

Dėkojame Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriui už renginiui skirtą finansinę paramą.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Renginio dalyviai

„Aušrinės žvaigždės“ nušviesti Šiauliuose – „supynėm šokių pyne“ Vilkaviškyje

VADOVĖ ASTA PEČIULIENĖ

Gegužės 16 d. mus pasiekė džiugi žinia iš Šiaulių. Čia jau daugelį metų vyksta Tarptautinis šokio festivalis-konkursas „Aušrinė žvaigždė“. Punsko Kovo 11-osios licėjaus jaunimo tautinių šokių grupė „Šalčia“ bei Punsko LKN jaunimo šokių grupė „Vyčiai“, negalėdamos į jį nuvykti (viena, toli, kita – ne visiems tinka laikas, be to, brandos egzaminų metas), nusprendė nusiųsti įrašus, kadangi tokią galimybę suteikia organizatoriai. Šiame konkurse „Šalčia“ pernai laimėjo antrąją vietą. Šiomet tarptautinės komisijos sprendimu tiek „Šalčia“, tiek

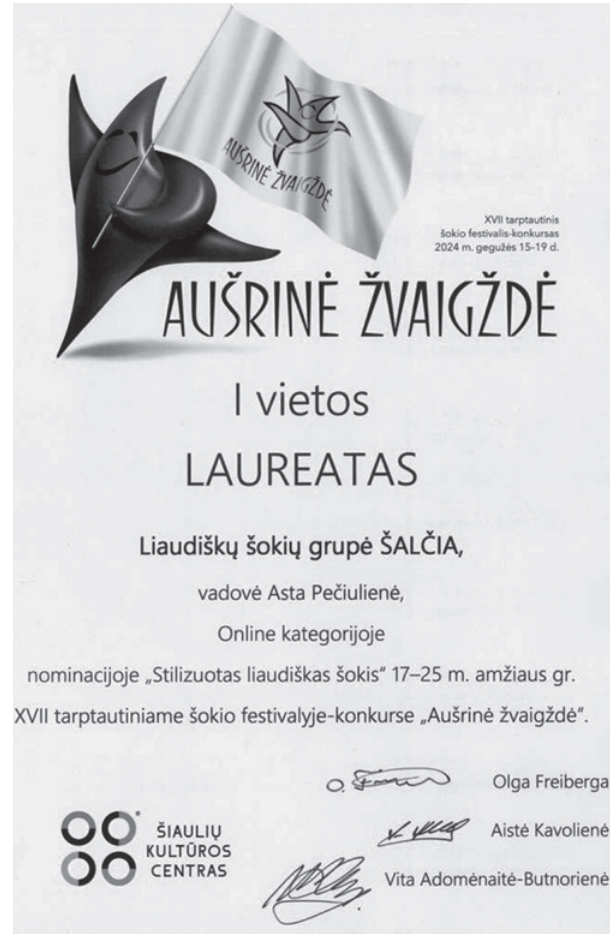
„Vyčiai“ buvo įvertinti pirmosios vietos diplomu jaunimo amžiaus grupėje. Taigi džiugi naujiena visai licėjaus bendruomenei ir mūsų mažai visuomenei. O jaunimėliui – nuoširdžiai ačiū!

Gegužės 18 d. mokyklos pasamdytu autobusiuku „Šalčia“ nudarėjo į Vilkaviškio kultūros centrą, kur vyko II Sūduvos krašto vaikų ir jaunimo liaudiškų šokių konkursinis festivalis „Supynėm šokių pyne“. Lietuvoje vykstantys konkursai labai įvairūs ir nenuspėjami.

Šį kartą važiuovome dalyvauti bendram pasišokime su bendraamžiais ir draugais. Konkurse dalyvavo apie 300 vaikų ir jaunuolių iš pietvakarių Lietuvos.

Lietuvoje šokėjai yra skirstomi į kelias kategorijas. Tai: jaunučiai – 6–10 metų vaikai, jaunieji – 11–15 metų, jaunuoliai – 16–18 m. moksleiviai, jaunimas – 19–35 m. šokėjai. Šiame konkurse mes buvome priskirti jaunimo grupei (nors iš tiesų dar nei vienas šokėjų nesulaukęs 19 metų). Pamatėme daug šokančių įvairaus amžiaus vaikų ir jaunuolių. Jie atliko daugiausia Šokių šventės repertuaro šokius. Vertinimo komisiją sudarė žinomi Lietuvos

choreografai: LNKC Choreografijos skyriaus vyriausioji specialistė Živilė Adomaitienė, lietuvių liaudies šokio specialistė Gražina Kasparavičiūtė, Marijampolės šokių kolektyvų vadovė Alina Kvietkauskienė ir Vilkaviškio kultūros centro atstovė – direktorės pavaduotoja kultūrinei veiklai Giedrė Ciganskienė. „Šalčia“ konkurse atliko du šokius: „Supkit meskit“ (choreogr. S. Paulavičienės, muz. grupės „Kitava“) bei „Laiminguo, laimintuo“ (choreogr. V. Mačiulskio, muz. S. ir D. Petreikių). Pasirodo, šiame konkurse nebuvo skiriamos vietos, tik renkami laureatai kiekvienoje kategorijoje. Laureatais netapome, tačiau ir nelikome

nepastebėti – namo parsivežėme papildomą prizą ir piniginę dovaną.

Labai džiaugiamės, kad esame kviečiami į šokių konkursus Lietuvos, kad apie mus nepamiršta. O kad sugebame parodyti atitinkamą šokimo lygį – rodo mūsų įvertinimai. Komisijos nariai negailėjo padėkos žodžių „Šalčios“ šokėjams, gyrė ne tik už tvarkingą aprangą, estetišką išvaizdą, bet ir už mūsų vaikų šilumą ir nuotaiką šokant, dėmesį savo šokėjui. Labai džiaugiuosi ir aš, kad jaunimas mielai susirenka į repeticijas, kad noriai dirba, o juk kiekvienas žino, jog mokslo ir darbo vaisiai – saldūs. Ačiū, mielas ir šaunus mano jaunimėli, už meilę lietuviškam šokiui.

„Šalčia“ II Sūduvos krašto vaikų ir jaunimo liaudiškų šokių festivalyje „Supynėm šokių pynė“

Iš „Šalčios“ archyvo

„Šimtas metų gyvybės“

ASTA PEČIULIENĖ

Šimtą metų gyvybės šiemet minės Lietuvos dainų šventė. Tai bene pats reikšmingiausias ir svarbiausias Lietuvos metų renginys. Apie jį girdime visur: tiek televizijoje, tiek radijuje, jau nekalbant apie socialinius tinklus. Beje, 2024-ieji Lietuvos Seimo nutarimu paskelbti Dainų šventės metais. Todėl ir Punsko lietuvių kultūros namų renginiuose stengiamės tai minėti kuo plačiau, kuo dažniau, perduoti turiningą informaciją mūsų klausytojams.

2024 m. gegužės 25 d. kapela „Klumpė“ (vad. Arūnas Lekešys, Artūras Pečkaitis) bei šokių grupė „Vyčiai“ (vad. Asta Pečiulienė) pakvietė žiūrovus į liaudiškos muzikos bei lietuviškų šokių koncertą „Šimtas metų gyvybės“. Jo metu gvildenamas buvo klausimas, ką mums reiškia šimtmetis, per kurį subręsta pušis, o žmogus, jei lemta – nugyvena gyvenimą. Pasamprotavome, jog visoje toje laiko

tėkmėje, tame besikeičiančiame pasaulyje nepakitusi lieka tik svarbiausia vertybė – gyvybė, kuri nesibaigia. Jos neįmanoma nei užgniaužti, nei pamiršti, nes ji yra viena, bet mūsų visų. Ji tęsiasi per amžius, nes yra perduodama iš žmogaus – į žmogų, iš atminties – į ateitį, iš namų – į pasaulį, iš kalbos – į dainą, iš judesio – į šokį, iš 1924-ųjų į 2024-uosius.

1924-ieji – ypatingi metai Lietuvai, nes tada rugpjūčio 23 ir 25 d. Kaune įvyko pirmoji Dainų šventė. Renginys buvo suplanuotas rugpjūčio 23 ir 24 d., tačiau 24 d. buvo smarki liūtis ir šventinę programą teko nukelti į 25 d. Labai smagu, kad pirmojoje Dainų šventėje, pavadintoje „Dainos diena“, tarp 77 chorų dalyvavo taip pat Seinų ateitininkų choras, veikęs Lazdijuose (dalyvių sąrašė yra pavadėdės žmonių, kurių palikuonys dar ir dabar gyvena mūsų krašte, kaip antai: Kavaliauskai, Kubiliai, Valukoniai,

Kalinauskai, Pačiukoniai, Balkai, Drūčiai, Jokūbauskai, Pajaujai, Vektariai, Dapkevičiai, Kuliešiai). Dainų šventę atidarė prezidentas Aleksandras Stulginskis, pakvietęs sugiedoti „Tautišką giesmę“. Ją anuomet traukė 3500 dainininkų bei kelios dešimtys tūkstančių klausytojų.

Nepriklausomoje Lietuvoje, Kaune, Dainų šventė vyko vos tris kartus (1928 m. minint Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetį ir 1930 m. norint įamžinti 500-ąsias Vytauto Didžiojo mirties metines). Tarybų Lietuvos laikais ši šventė taip pat buvo organizuojama (1946–1988 m.), ji net praturtėjo naujais renginiais, pradėti rengti Ansamblių vakaras, liaudies meno paroda, Vingio parke pastatyta nauja estrada, skirta Dainų dienai. O 1964 m. pradėta rengti atskira Moksleivių šventė.

Didelė dalis lietuvių, nepakėlusį tarybinio jungo, masiškai emigravo

į įvairias pasaulio šalis ar buvo iš-tremti Sibiro platybėn. Vis dėlto ir ten, toli nuo savo tėvynės, nieks nepajėgė išplėsti iš jų sielų lietuviškų dainų ir šokių. Sibiro lietuviai 1953 m. suorganizavo šventę Igar-koje, JAV ir Kanados lietuviai į pirmąją Dainų šventę susibūrė 1956 m. Či-kagoje. Komunizmo laikais ši šventė atliko neįkainojamą darbą – dainuo-janti ir šokanti lietuvių tauta atrado terpę puoselėti ir stiprinti savo tauti-nę savimonę. Išsivadavus iš priespaus-dos, atsikovojus nepriklausomybę nuo 1990 m. iki šių dienų Dainų šventė statoma ant tvirto tautinio pamato, minint svarbiausias lietuvių tautai sukaktis: 2003 m. – Karaliaus Mindaugo karūnavimo 750-ąsias metines, 2009 m. – Lietuvos vardo paminėjimo 1000-metį, 2018 m. – Lietuvos nepriklausomybės atkū-rimo 100-ąsias metines ir 2024 m. – Lietuvos dainų šventės 100-metį. Didelio pripažinimo šis renginys su-laukė 2003 m., kuomet UNESCO Lietuvos dainų švenčių tradiciją pa-skelbė žmonijos žodinio ir nema-terialaus kultūros paveldo šedevru. Pastaraisiais metais Dainų šventės renginiai trunka visą savaitę – su-buria teatralus, folkloro kolektyvus, pučiamųjų orkestrus, kanklininkus, šokėjus, dainininkus, kurie liepos 6-osios vakarą sustoję bet kuriame pasaulio kampelyje vieningai ir ryž-tingai, atsakingai ir degančia siela gieda Lietuvos himną – giesmę, kuri vienija visą lietuvių tautą.

Trumpa Dainų šventės istorija, ypatingą vietą lietuvių tautoje uži-mantis Cantor Lituanus (daininga-sis lietuvis) su savo kalba, ritualais, primenančiais paukščių sąskrydžius, susipynė su kapelos „Klumpė“ atlie-kamomis liaudies dainomis, meis-triškai grojamais instrumentiniais kūriniais, „Vyčių“ jaunimo ir vyres-niųjų grupių šokiais. Tekstus apie Dainų šventę skaitė Monika Valin-čiūtė – šokėja ir VU teatro aktorė, in-formaciją pasitelkdama iš leidinuko

„Šimtmetį mininti Lietuvos dainų šventė „Kad giria žaliuotų“ – 2024-06-29–07-06 – programa“, kuri pa-rengė Lietuvos nacionalinis kultūros centras. Renginio vaizdinę medžiagą rinko ir montavo Punsko lietuvių kultūros namų (LKN) darbuotojas Robertas Slovikas (tarp kitko, buvo rodomi LNKC sukurti filmai apie Dainų šventę).

Vokalinė grupė klausytojams pa-teikė dvi liaudies dainų pynes, links-mą dainą su vaidybos elementais „Padainuosim atsisėdę“, vyrai atli-ko B. Mūro dainą „Laiko upės“ bei humoristinę G. Purlio dainelę „Ta-mošius Bekepuris“, o moterų due-tas (Alicija Baranauskienė ir Alicija Liaukevičienė) šį kartą nepadaina-vo... Įvairių pokštų iškrečia likimas. Prieš pat koncertą Alicija Liaukevi-čienė tiesiog užkimo ir balsas dingo. Visi, kas galėjome, stengėmės gydyti: ir liaudiškais būdais, ir profesionalūs medikai žėrė savo patarimų ir medi-kamentų, vis dėlto mūsų pastangos nuėjo perniek... Alicija balso neat-gavo, todėl ją ryžosi pavaduoti vado-vas Arūnas. Mišrus duetas atliko dvi lietuvių liaudies dainas „Linėlį raunu ne viena“, „Kaipgi gražus, gražus“ bei Algio Uzdilos ir Antano Maziliaus-ko (buvusio „Klumpės“ vadovo) dai-ną „Minčių akistata“.

Jaunieji „Vyčių“ šokėjai merginas viliojo, savo gebėjimus demons-travo smagioje „Onytės polkoje“ (choreogr. V. Mačiulskio, muz. R. Bučmio), drauge su vyresniokais atli-ko „Jonpolkį“ (choreogr. V. Buter-levičiaus, muz. V. Juozapaičio) bei vieną šokį iš Šokių šventės repertu-aro – „Kupon einam“ (choreogr. E. Žičkos, muz. D. Daknio). Vyresnieji „Vyčių“ šokėjai žiūrovams stengėsi įtikti „Panemunės lelenderiu“ (cho-reogr. V. Mačiulskio, muz. E. Čiplio) bei „Apvalainu“ (choreogr. E. Mor-kūnienės, muz. L. Povilaičio).

Kalbėdami apie dainingąjį lietu-vį, prisiminėme žymų, ryškų mūsų krašto Cantor Lituanus – praeitais

metais Anapilin iškeliavusį ilgame-tį kapelos „Klumpė“ dalyvį, choro „Dzūkija“ dainininką, bažnyčios choro giesmininką Viktorą Muraus-ką, jo atminimą pagerbdami minute tylos. Dėkojome Viktorui, kad mūsų krašto kultūroje paliko ryškius pėd-sakus, neeiliniu savo balsu puošda-mas kultūrinius renginius, kad buvo mūsų mokytojas ir rodė pavyzdį, kaip reikia mylėti ir gerbti lietuvišką giesmę ir dainą.

„Klumpei“ vadovauti ėmus Artūriui Pečkaičiui ypatingų spalvų ir ryšku-mo įgavo instrumentinė ansamblio grupė. Beveik visus koncerte girdė-tus kūrinis aranžavo vadovas A. Pe-čkaitis. Ne vienas klausytojas pastebi ir negaili pagyrimo žodžių ne tik už instrumentuotes, bet taip pat už pro-fesionalų atlikimą. Tai labai dziugina ne tik žiūrovus, bet ir patys muzi-kantai įgauna noro ir motyvacijos groti vis geriau ir geriau. „Klum-pės“ orkestras atliko tokius kūrinis, kaip antai: „Čyru, vyru, duok pipi-rių“ (muz. ir aranžuotė D. Daknio), „Grok, Jurgeli“ (muz. A. Bražinsko, aranžuotė D. Daknio), „Pamplio-nės polka“ (muz. lietuvių liaudies) ir valsas „Ramunė“ (muz. ir aranžuotė D. Daknio). Pastarąjį pagroti buvo pakviestas buvęs ilgametis „Klum-pės“ muzikantas Valentas Uzdila. Jis savo armonika gražiai papildė kapelos skambėjimą. Valentas į sce-ną atėjo vedamas dar vienos progos. Šiomet sukako 50 metų, kai „Klum-pėje“ groja trimitininkas Petras Gri-gentis. Kadangi tokią ribą perkopę tik du „Klumpės“ dalyviai – Valen-tas ir Petras – juos abu ir pagerbė-me scenoje. Petruį įteikėme gėlių ir kuklių dovanėlių, dėkodami už jo indėlį į kapelos gyvenimą ir lin-kėdami kuo ilgiau groti ansamblio gretose. Neliko nepastebėti ir jau-niausieji „Klumpės“ dalyviai – smui-kininkė Greta Nevulytė iš Raistinių ir akordeonistas Ernestas Savickas iš Punsko, kurie pirmą kartą grojo me-tiniame „Klumpės“ koncerte.

Jaunieji „Vyčių“ šokėjai

Kapela „Klumpė“

Vyresnieji „Vyčių“ šokėjai

Besibaigiant koncertui pasi-
džiaugėme dar viena gera žinia:
į artėjančią Dainų šventę „Kad
giria žaliuotų“ ruošiasi vykti tur-
būt rekordinis dalyvių iš Punsko
skaičius: Ansamblių vakare šoks
„Jotvą“, gros „Klumpė“, Folkloro
dieną dainuos „Gimtinė“, „Alna“
ir „Šalcinukas“, Teatro dieną vai-
dins Punsko klotimo teatras, Šo-
kių dieną šoks „Vyčiai“ ir „Šalčia“,
Dainų dieną dainuos „Pašėšu-
piai“, „Balsynėlis“ ir „Dzūkija“. Iš
viso Dainų šventėje mirguliuos
apie 37000 dalyvių.

Visų vadovų vardu nuoširdžiai
padėkojau visiems ansamblie-
čiams už jų norą puoselėti lietu-
vių kultūrą, nuolatinį, atsakingą
darbą, jaunimui už sugrįžimą sa-
vaitgaliais į savo gimtinę ir meilę
šokiui. Žiūrovų plojimai ir an-
sambliečių padėkos – tai pats ge-
riausias atlyginimas už visų mūsų
bendrą darbą ir siekį parodyti,
kad ir mažame Punsko mieste-
lyje gyventi yra smagu, gera ir
prasminga, reikia tik norėti ir at-
rasti savo veiklos terpes. Ačiū dar
kartelį visiems dalyviams. Kol kas
darbas nesustoja, nes visi liepos
mėnesį vykstame „žaliuoti giria“
– šokti ir dainuoti LIETUVĄ!!!
Už visus organizacinius darbus ir
pagalbą rengiant koncertą noriu
atskirai padėkoti Gabijai Uzdi-
laitei ir Viktorijai Petruškevičiū-
tei – licėjaus moksleivėms, kurios
visada kupinos gerų norų, sugeba
profesionaliai atlikti visus joms
patikėtus darbus. Ačiū ir mūsų
ūkvedžiui Vytautui Staskevičiui,
kuris kiekvieną pasitinka, palydi
iš kultūros namų ir pakviečia vėl
atvykti į renginius, ačiū Robertui
Slovikui už vaizdinę medžiagą.

Visų LKN ansamblių veiklą il-
gus metus remia Lenkijos vidaus
reikalų ir administracijos ministe-
rija, už ką tariame nuoširdžiai ačiū.

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Giedojome Marijai – Bažnytinių chorų šventė Žagariuose

IRENA JAKUBAUSKIENĖ

*Ausk Marijai rožių giją, mano siela nerami,
Skelbk gerumą, prakilnumą ilgesinga širdimi.
O Mergaite, Tavo kraitis – nekaltybė nuostabi:
Mums žavėtis ir gėrėtis leisk per amžius Tavimi.*

Šių metų gegužės 25 dieną Žagarių bažnyčioje įvyko XI bažnytinių chorų šventė „Giesmių pynė Marijai“, kurią suorganizavo Lietuvių šv. Kazimiero draugija. Ji prasidėjo Švč. Mergelės Marijos litanija. Šv. Mišias atnašavo Kučiūnų parapijos klebonas Vytautas Sakavičius. Liturgiją praturtino aklųjų ir silpnaregių choras „Puriena“ iš Prienų.

Nedidelėje Žagarių bažnytelėje susirinko gausus būrys žmonių.

Seinų „Lietuvių namų“ kolektyvas „Galadusys“

Irenos Jakubauskienės nuotr.

Punsko bažnytinis choras

Irenos Jakubauskienės nuotr.

Dauguma jų – tai atlikėjai, chorų dalyviai. Visus atvykusius pasveikino Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugijos pirmininkas Algirdas Vektorius. Jis papasakojo apie gegužinių pamaldų pradžią mūsų krašte: „Gegužinės pamaldos prasidėjo ne kur kitur Lietuvoje, o Seinų tada dar buvusioje katedroje, dabar bazilikoje. Yra 1853 metai, Seinų vyskupiją administruoja prelatas Butkevičius. Jis nuvažiuoja į Romą, pažiūri, kaip ten švenčiamos gegužinės pamaldos, ir grįžęs įveda jas Seinų katedroj. Jis labai bičiuliavosi su vyskupu Motiejumi Valančiumi. Ir per Motiejų Valančių gegužinės pamaldos nukeliauja į Žemaitiją, po to, gal po kokių 30 metų – į Vilniaus kraštą. Tad mes tęsiame tradiciją ir Marijos garbei organizuojame šį renginį.“

Šventėje dalyvavo 13 chorų.

Pirmasis pasirodė Seinų „Lietuvių namų“ vokalinis instrumentinis ansamblis (vad. Arnoldas Beinaris), po to giedojų Žagarių bažnytinis choras, Suvalkų lietuvių choras „Ančia“ (vad. Vytautas Batvinskas), Suvalkų lietuvių ansamblis „Sūduva“ (vad. Arnoldas Vaznelis), Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos ansamblis „Gimtinė“ iš Punsco (vad. Angelė Bapkauskienė), Punsco senjorų klubo ansamblis „Tėviškės aidai“ (vad. Gediminas Kraužlys), Punsco bažnytinis choras (vad. Eugenijus Parakevičius), Seinų „Lietuvių namų“ kolektyvai „Galadusys“ ir „Intro“ (vad. Juozas Pileckas), Seinų parapijos lietuvių bažnytinis choras (vad. Sławomir Kardel). Iš Lietuvos atvyko aklyųjų ir silpnaregių ansamblis „Puriena“ iš Prienų (vad. Onutė Matusėvičiūtė), Kauno kultūros centro mišrus choras „Diemedis“ (vad. Andrius Petrauskas), Vilniaus Šv. vyskupo Stanislovo ir šv. Vladislavo arkikatedros bazilikos parapišinis choras (vad. Judita Taučaitė). Pabaigoje visi chorai kartu sugiedojo giesmę „Marija“ bei tradiciškai Lietuvos himną. Šventę vedė Robertas Vektorius. Po pasirodymo kiekvienam

Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos ansamblis „Gimtinė“

ansambliai buvo įteikta padėka už dalyvavimą ir gėlių puokštė.

Šį kartą pagerbti buvo ne tik šventės dalyviai, bet ir jų organizatoriai, kuri visi nuoširdžiai ir šiltai sveikino. O kokia tai buvo proga – atskleidė Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė: „Šiandien ne tik Marijos giesmių šventė, bet ir Lenkijos

lietuvių šv. Kazimiero draugijos ilgamečio jau pirmininko Algirdo Vektoriaus gražus, garbingas 70-ies metų jubiliejus. LLB valdybos ir Suvalkų lietuvių ansamblio „Sūduva“ vardu norime nuoširdžiai Jus pasveikinti ir pasidžiaugti, kad yra tokių žmonių, kurie tiek daug metų gerai vadovauja lietuviškoms organizacijoms, draugijoms ir neša lietuviškumo žiburį čia, Seinų krašte. Linkime sėkmės, sveikatos, neblėstančios energijos ir ilgų gyvenimo metų.“ Kaip nesunku atspėti, iš visų šventės dalyvių lūpų nuskambėjo ir Jubiliatui skirta giesmė „Ilgiausių metų“.

Pasirodymams pasibaigus šventoriuje vyko agapė – bendros vaišės visiems šventės dalyviams. Dangus siuntė gražų orą, tad žmonės galėjo dar smagiai pabendrauti. Tiek bažnytelė, tiek jos aplinka buvo gražiai papuoštos darbščių moterėlių išaugintomis gelėmis.

Organizatoriai dėkoja šventės rėmėjams: Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai, Lietuvos užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamentui ir Palenkės vaivadijos maršalkos įstaigai.

Suvalkų lietuvių ansamblis „Sūduva“

Išvyka į Belovežą

SEINŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOS INF.

Palenkės vaivadijos regioninė turizmo organizacija remia mokyklas, organizuojančias ekskursijas mokiniams po mūsų vaivadiją. Projekto „Poznajemy Podlaskie“ tikslas – kad moksleiviai turėtų galimybę pažinti Palenkės vaivadijoje esančias lankytinas vietas, kultūros objektus, architektūros ir gamtos paminklus. Vykdam projektą taip pat remiamos čia veikiančios įmonės, kurių veikla susijusi su turizmo plėtra.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla parengė projektą ir gavo finansavimą mokinių ekskursijai į Belovežą ir Balstogę. Projekto vadovė mokytoja Irena Balulienė suorganizavo išvyką gegužės 17 d. Keliaudami į Belovežą aplankėme vadinamąjį Atvirų langinių kraštą. Tai trys kaimai: Trześcianka, Soce ir Puchły. Grožėjomės medine architektūra, puošniomis namų langinėmis bei Puchlų kaimo medine cerkve – Palenkės vaivadijos kultūros ir istorijos paminklu. Beloveže mokiniai lankė Gamtos ir miško muziejų, kur turėjo galimybę

Iš „Žiburio“ mokyklos archyvo

susipažinti su Belovežo nacionalinio parko augmenija ir gyvūnija. Vėliau nuvykome į Parodomąjį stumbrų ir tarpanų rezervatą. Čia matėme ne tik stumbrus ir tarpanus, bet ir briedžius, elnius, stirnas, šernus, vilkus, stumbrų ir naminių karvių mišrūnus.

Pasigrožę nuostabia gamta, pasistiprinę socialiais pietumis, išvykome į Balstogę. Važiuodami stebėjome

seną architektūrą Hainuvkos apylinkėse. Sodybos ir cerkvės ypač įdomios ir gražios, pasižymi tik šiam Lenkijos regionui būdinga puošyba.

Balstogėje pirmiausia nuvykome į Branickių rūmus, kurie kartais vadinami Palenkės Versaliu. Rūmai išties išpūdingi, supami gražaus parko. Šiuo metu juose įsikūręs Medicinos universitetas. Vienoje dalyje įrengtas Farmacijos muziejus, kurį aplankėme. Buvo įdomu sužinoti apie medicinos mokslo raidą. Tarp eksponatų radome senovinį rentgeno aparatą, kurį padovanojo daug metų Punske gyvenęs ir dirbęs gydytojas Jurgis Romanas (Jerzy Roman).

Vėliau aplankėme miesto centrą ir tikrą architektūros perlą – Palenkės operą ir filharmoniją, kuri sužavėjo savo novatoriškumu ir harmonija.

Oras buvo puikus, nuotaika gera, ekskursijos gidai ir edukatoriai profesionalūs, mokinukai mandagūs, drausmingi ir smalsūs. Dėkojame Palenkės vaivadijos regioninei turizmo organizacijai, dalinai padengusiai kelionės išlaidas.

Iš „Žiburio“ mokyklos archyvo

Konkursų laureatų išvyka į Lietuvą

LLD INF.

Mūsų krašto lietuviškų mokyklų moksleiviai kiekvienais metais dalyvauja Lenkijos lietuvių draugijos ruošiamuose dalykiniuose konkursuose: lietuvių kalbos ir literatūros, dailiojo žodžio, Lietuvos istorijos ir geografijos. Darželio ugdytiniai ir jaunesnių klasių laureatai gali pasidžiaugti lietuviškomis knygomis ar kitomis dovanėlėmis, vyresnieji apdovanojami kelialapiais ekskursijai.

Šiomet pažintinė edukacinė išvyka į Lietuvą surengta gegužės 21 dieną. Punsko Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licėjaus, Seinų lietuvių „Žiburio“, Punsko Dariaus ir Girėno bei Vidugirių pagrindinių mokyklų moksleiviai (konkursų laimėtojai) aplankė Rumšiškės ir Kauną.

Pirma stotelė – Lietuvos etnografinis muziejus Rumšiškėse. Tai vienas didžiausių pagal užimamą plotą (beveik 200 hektarų) bei nekilnojamų

eksponatų skaičių muziejų po atviru dangumi Europoje. Vienas svarbiausių kultūrinio turizmo objektų Lietuvoje. Čia vykdoma kultūrinė, šviečiamoji ir mokslinė veikla. Muziejus siūlo daugybę edukacinių užsiėmimų įvairaus amžiaus vaikams. Vyresnieji mokiniai dalyvavo edukacijoje „Lino kelias“ žemaitiškos sodybos kluone. Išvykos dalyviai apžiūrėjo linų apdirbimo ekspoziciją, sužinojo apie lino naudą. Teko išbandyti darbus,

Iš LLD archyvo

Iš LLD archyvo

kuriuos reikia nudurbti, kad lauko augalas taptų raštuotu audeklu. Edukatorė Daiva papasakojo apie lino vietą papročiuose ir apeigose. Kita moksleivių grupė dalyvavo edukacijoje Zervynų sodyboje. Sužinojo, kaip prieš šimtą metų atrodė vaikų gyvenimas, tyrinėjo, kas nuo senų laikų pasikeitė ir išliko. Turėjo galimybę pasimatuoti ano meto drabužius ir apavą, pažaisti mediniais žaislais, pagroti senoviniais instrumentais ir paragauti „beržinės košės“. Edukatorė papasakojo, kaip vaikai buvo mokomi elgtis prie stalo ir svečiuose, ant ko ir kuo rašė. Po edukacinių užsiėmimų moksleiviai pasivaikščiojo po

IS LLD archyvo

IS LLD archyvo

IS LLD archyvo

tarpukario laikų miestelį, aplankė regionų kiemelius. Stebėjo, kaip keičiasi pastatai bei jų vidus ir net sodybų tvoros. Vaikščiodami po etnografines sodybas mokiniai pasijuto tarsi grįžę kelis šimtmečius į praeitį.

Atsisveikinę su Rumšiškėmis, ekskursijos dalyviai nuvyko į Kauną. Po pietų besivaikščiodami senamiesčio gatvelėmis užsuko į Lietuvos sporto muziejų. Jis veikia nuo 1991-ųjų. Čia sukaupta apie 20000 eksponatų. Lankytojai susipažino su Lietuvos sporto istorija, kūno kultūros ir sporto pradininkais, atskirų sporto šakų raida, pamatė sportininkų iškovotus prizus bei asmeninius jų daiktus. Mokiniai ir vėl padalyti į dvi grupes. Muziejų lankė labai aktyviai. Jaunesnieji dalyvavo edukacijoje „Turnyras 4x4“. Tai pilnas azarto komandinis žaidimas: komandos atlieka po keturias sportines užduotis (krepšinis, smiginis, jėgos ir taiklumo išbandymai). Vyresnieji, aplankę muziejaus ekspozicijas, burtų būdu suskirstyti į komandas, sprendė sportinį kryžiažodį. Komandoms, kurios surinko daugiausia taškų, įteiktos nugalėtojų taurės. Turnyro nugalėtojais tapo Daiva, Povilas ir Lukas. Kryžiažodį teisingai ir greičiausiai išsprendė Viktoras ir Mangirdas. Jiems ir teko garbė užlipti ant podiumo.

Laureatų ekskursija, tai ne tik dovana tiems, kas domisi Lietuvos istorija, geografija, lietuvių literatūra. Tai proga pasiklausyti taisyklingos lietuvių kalbos. Išvykos metu mūsų krašto lietuviškų mokyklų mokiniai turi galimybę pabendrauti, susipažinti. Užsimezga draugystės. Tikimės to ir linkime, kad visi šie mokiniai tęstų mokslus Punsko Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licėjuje.

Konkursų laureatų kelionę į Lietuvą rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija. Nuoširdžiai dėkojame.

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Pažintis su Anykščių kraštu

DALIA MAKUSKIENĖ

„Niekur nėra taip gera ir gražu, kaip Anykščiuose...“ – kažkada ištare žymiausias anykštėnas rašytojas Antanas Žukauskas-Vienuoelis. Anykščių kraštas – mažas žemės lopinėlis, supamas ežerų, senolių išgarsintas ir dainių apdainuotas, apipintas padavimais ir legendomis, vilioja žmones aplankyti miškais apaugusius Šventosios upės vingius, kalvas ir slėnius. Anykščių šilėlis, akmuo Puntukas, garsių rašytojų ir jų kūrinių veikėjų gimtosios vietos – tai reikia pamatyti savo akimis!

Mūsų mokyklai pavyko įgyvendinti dar vieną Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos finansuojamą projektą „Kitiems Lietuva – tai tiesiog taškas pasaulio žemėlapyje, o mums Lietuva – naujų patirčių, atradimų šalis... Anykščių krašto lobiai“. Anykščiai – apibus Šventosios upės slėnio įsikūręs miestelis, kuriame gyvenę žmonės kūrė odes šiam nuostabiam

Lietuvos kampeliui. Gamta ir istorija čia sukaupe tiek išpūdingų turtų, kad mažas valstybės lopinėlis tapo it akimis aprėpiamas parkas, kur telpa visa tai, kuo patraukli Lietuva.

Teikdami paraišką, norėjome geriau pažinti Anykščių kraštą ir jo indėlį į lietuvių literatūrą. Juk Anykščiai – lietuvių literatūros klasikų Antano Baranausko, Antano Vienuolio, Jono Biliūno gimtinė. Tikslas buvo surengti literatūrinę kelionę: aplankyti Antano Baranausko ir Antano Vienuolio memorialinį muziejų, Arklio muziejų Niūronyse, pasivaikščioti Medžių lajų taku ir apžiūrėti Puntuką, ant kurio iškalti „Lituanicos“ lakūnų Stepono Dariaus ir Stasio Girėno bareljefai bei jų testamento žodžiai lietuvių tautai. Tai ypač svarbu, nes Darius ir Girėnas – mūsų mokyklos globėjai. Troškome išvysti unikalų technikos paveldo objektą – siaurąjį geležinkelį, vadinamą siauruku. Norėjome aplankyti Angelų muziejų, o keliaudami

namo užsukti į Antano Smetonos dvarą prie Lėno ežero.

Ekskursija vyko gegužės 22–23 dienomis. Dalyvavo 45 mokiniai (ketvirtokai, penktokai, šeštokai ir du septintokai) bei trys mokytojos. Kelionės tikslai buvo aplankyti ir pasisemti naujų idėjų. Oras pasitaikė puikus, tad ir nuotaika buvo puiki.

Pirmąją dieną pradėjome pažintį su Anykščių kraštu. Aplankėme pirmą Lietuvoje įkurtą memorialinį muziejų. Jį 1927 metais poeto Antano Baranausko klėtelėje įkūrė rašytojas Antanas Žukauskas-Vienuoelis. Parodų salėje apžvelgėme tautodailininko Stanislovo Petraškos akmens tapybos ekspoziciją. Naudodamas tapybos akmens dulkėmis techniką, kūrėjas įamžino unikalius Anykščių peizažus, kitas šiam kraštui svarbias vietas – Puntuko akmenį, Anykščių šilėlį. Ši vieta padovanojo mums naujų meno idėjų.

Apžiūrėjome Sv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčią. Aukščiausios Lietuvos bažnyčios bokštai siekia net 79 m. Metaliniai laipteliai vedė į 33 m aukštyje esančią apžvalgos aikštelę, nuo kurios atsivėrė nuostabi apylinkių panorama. Bažnyčios skvere pamatėme paminklą vienam garsiausių Anykščių krašto sūnų – poetui Antanui Baranauskui, o kairiajame Šventosios upės krante, kur girdėti užtvėnkto vandens šniokštimas – paminklą Antanui Žukauskui-Vienuoeliui. Džiugu, kad mūsų mokinukai drąsūs ir nė vienas nepabūgo aukščio. Visi drauge pakilome į bažnyčios bokštą. Prie pat Sv. Mato bažnyčios įsikūręs Angelų muziejus – dar vienas unikalus kultūros traukos centras. Pirmame Lietuvoje Angelų

Is Puntuko mokyklos arelyvo

muziejuje išvydome kultūrininkės Beatričės Kleizaitės-Vasaris sukaup- tą angelų kolekciją. Tarp daugiau negu šimto eksponatų dėmesį traukė tapyti, mediniai, keraminiai, stikliniai ir iš kitokių medžiagų pagaminti an- gelai. Muziejuje eksponuojami Lie- tuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatų bei kitų menin- kų darbai, liaudies meno dirbiniai. Kolekcija yra nuolatos papildoma naujais eksponatais. Muziejuje ste- bino angelas, kuris galėjo išpildyti po vieną norą. Užteko tik pakuždėti jam į ausį! Džiugu ir tai, kad moki- niai galėjo dalyvauti edukacijoje. Jie savarankiškai pasigamino žibintus, kuriuos parsivežė į Punską, ir kartu turbūt „atgabeno“ šiek tiek paslap- ties, šviesos ir ramybės.

Įdomu buvo pamatyti siauruką. Tai siauras traukinukas, neatsieja- mas nuo Anykščių vardo ir menan- tis Anykščių siaurojo geležinkelio stoties istoriją. Siauruko muziejuje apžiūrėjome įvairias architektūros, technikos, šio krašto istorijos eks- pozicijas. Išbandėme veikiančius eksponatus – rankinę dreziną ar tri- ratį ant bėgių. Apsilankėme senojoje

stotyje, matėme, kaip žmonės seniau susisiekdavo, kokiais pinigais susi- mokėdavo už kelionę traukiniu.

Oras buvo puikus, ekskursija tęsėsi, tačiau mes išalkome. Todėl nuvykome papietauti ir tuo pačiu apsistojome Sporto ir rekreacijos centre „Nykščio namai“. Skaniai pavalgę nuskubėjom- me į Anykščių menų inkubatoriuje įsikūrusį unikalų veidrodžių kamba- rį. Atsidūrėme beribiame kosmose, milijardo žvaigždžių nusėtoje ga- laktikoje. Išskirtiniai šviesos efek- tai, inovatyvios vizualizacijos, garsu paversti žemės elektromagnetiniai virpesiai kosmoso erdvės pojūtį dar labiau sustiprino. Sunku nupasako- ti begalybės pojūtį, kuris patiriamas „Cosmos“ Paukščių Take – būtina gyvai tai pajusti! Tai vienintelė tokia vieta visame Pabaltijo regione. Dar viena neužmirštama akimirka patirta Virtualios realybės karalystėje, kur mūsų laukė net du skirtingi virtua- lios realybės atrakcionai. Užsiėmimų metu pasikrovėme teigiamos ener- gijos ir adrenalino, pamiršome visus rūpesčius. Atsiradome jūros dugne, stebėjome mažas žuvelės ir milži- nišką banginį. Pasiekėme ir Afriką,

glaudėme drambliukus, matėme liū- tą, stebėjome žirafas. Buvo nuostabu.

Diena nesibaigė, nes mūsų moki- niai dar ir krepšinį žaidė. Nakvynės namuose visus stebino aikštelė, kur galėjome sportuoti, pramogauti. Aiš- ku, mūsų krepšininkai savo taikliais metimais į krepšį pritraukė ir žiūro- vų. Vyko puikios varžybos. Pirmoji diena paliko neužmirštamų įspūdžių.

Anykščiai garsėja ir vieninteliu Bal- tijos šalyse Arklio muziejumi. Todėl nieko nelauk, skaniai papusryčia- vę į jį nuvykome. Klojimų patalpose išsi- rikia- vę iš visos Lietuvos surinkti veži- mai, „lineikos“, brikelės. Apžiūrėjome senovėje naudotas transporto prie- mones, žemės ūkio padargus, arklio istorijos, karybos, audėjo, keramiko, duonos kepėjo, juvelyro, drožėjo, kal- vio ir kitas ekspozicijas. Senoviniuose pastatuose domino nuotraukos, meno kūriniai, skirti pagerbti arklių ir artojų, žirgų, karžygi. Muziejus neišsivaizduo- jamas be gyvųjų „ekspонатų“ – arklių. Deja, pajodinėti mums nepavyko, ta- čiau mūsų vaikučiai šėlo kieme, da- lyvavo linksmuose užsiėmimuose, stebėjo kalvio darbą ir pamatė mo- lio puodinių parodą, sužinojo molio meno paslapčių.

Po tokių linksmybių keliavome į A. Baranausko išgarsintą Anykš- čių šilėlį, kur pamatėme, kaip atrodo „velnio neštas ir pamestas“ garsiau- sias Lietuvoje Puntuko akmuo. Turbūt didžiausią įspūdį paliko pa- sivaikščiojimas Medžių lajų taku. 2015 metais Anykščių šilėlyje atsi- daręs Medžių lajų tako kompleksas yra pirmasis takas medžių lajų lygyje ne tik Baltijos valstybėse, bet ir viso- je Rytų Europoje. Takas medžių vir- šūnėmis vingiavo 300 metrų ir vedė į 34 metrų aukščio bokštą, nuo kurio apžvelgėme apdainuotąjį Anykš- čių šilėlį ir pasigrožėjom Šventosios upės vingiais. Čia stovėdamas kartoji Antano Baranausko žodžius: „Miš- kan, būdavo, eini – tai net akį veria. Vat teip linksmina dūšią, ažu širdies tveria, kad net, širdžiai apsalus, ne

kartą dūmojai: ar miške aš čia stoviu, ar danguj, ar rojuj?!“ Mokiniai dalyvavo edukaciniuose užsiėmimuose. Dėliojo dėlionę, ieškojo augalų rūšių pagal spalvą, keliavo šilelio labirintu. Pabaigoje visus mus nustebino Anykščių šilelio gyventoja – „voverė“. Ji net kartu nusifotografavo.

Paskutinė lankytina vieta buvo Prezidento Antano Smetonos dvaras vaizdingoje pietinėje Lėno ežero pakrantėje. Jis nutolęs 2 km į pietus nuo Lėno kaimo, 1 km į vakarus nuo Prezidento gimtinės – Užulėnio. Mus pasitiko ir, kaip dera, salonėlyje pasodino muziejininkė. Dvaro istorija prasideda 1934 m., kai švenčiant tuometinio Lietuvos prezidento A. Smetonos 60-metį buvo nutarta jo tėviškėje, ant Lėno ežero kranto, pastatyti jam dvarą. A. Smetona pavadino jį „Užugirio kiemu“ ir pageidavo čia įkurti pavyzdinį ūkį, kuris vėliau galėtų tapti žemės ūkio mokykla. Dvaro rūmai sudėtingo plano, tarpukario architektūros stiliaus, sienos mūrinės, tinkuotos. Kiti dvaro statiniai taip pat gerai išsilaikę, suteikia išsamų tarpukario dvaro vaizdą. A. Smetonos dvaras ir tapo

pavyzdiniu to meto ūkiu, kuriuo rūpinosi pats Prezidentas. Čia būta septyniolikos statinių, nemažai jų išliko iki šiol. Sodyboje auginti gyvuliai, dirbo daug žmonių. Kiaulidės, karvidės buvo įrengtos pagal to meto naujausius standartus, su nuotekų sistemomis. Sodyba apsodinta medžiais ir krūmais (daugiausia lazdynais), užveistas didokas vaismedžių sodas, įrengti šiltnamiai. Darbininkams paruošti geri gyvenamieji namai: visur buvo lentinės grindys, koklinės krosnys bei viryklos, dideli langai, aplink – gražia tvorele aptvertas darželis.

Dvaras nestulbino prabanga. Žvelgiant iš amžių perspektyvos, ir rūmų išorė, ir vidus įrengti gana kukliai – visko tik tiek, kiek reikia. Gėrėjomės didžiuliais ažuoliniais autentiskais laiptais, pabuvome Prezidento kabinete ir apmąstymų kambaryje, matėme Smetonų valgomąjį. Antrame aukšte kiekvienas šeimos narys turėjo po atskirą kambarį. Dabar čia įrengta kino salė, kur rodomi to meto archyviniai dokumentiniai filmai. Iš lauko pusės namą puošia keturios kolonos, pastatytos prieš didžiąsias paradines duris, antrame aukšte – du

atviri balkonai, baltai dažytos sienos, raudonas čerpių stogas.

Mūsų kelionę vainikavo neužmirštama edukacija. Kepėme šakotą malkomis kūrenamoje krosnyje, tikros ugnies kaitroje. Kepimo procese dalyvavo visi ekskursijos dalyviai. Edukatorius papasakojo šakočių kepimo istoriją, leido mums pasijusti kaip tikriems svečiams. Po geros valandos vyko tradicinio šakočio degustacija. O kadangi mes patys jį išsikėpėme, skonis neapsakomas žodžiais. Verta visa tai patirti.

Atėjo laikas keliauti namo. Išvyka mus praturtino, pailsėjome, daug pamatėme. Drauge praleistos akimirkos išliks atminty labai ilgai.

Mūsų mokiniai geriau pažino Lietuvą, jos kultūrą ir istoriją. Tai paskatino labiau ja didžiutis, gerbti jos simbolius. Buvo ugdomi tautiškumas, patriotiškumas, meilė Tėvynei. Ekskursijos dalyviai susipažino su asmenybėmis, apie kurias kalbama per Lietuvos istorijos ir lietuvių literatūros pamokas, gyvenimu, jų kilmės vietomis. Šitai buvo ugdomas vaikų tautinis ir kultūrinis tapatumas, pasididžiavimas tėvyne Lietuva, jos istorija ir asmenybėmis. Ši išvyka paskatino mokinius domėtis Lietuvos kultūros paveldo vertybėmis, jas puoselėti.

Jeigu niekada nebuvote Anykščiuose, nuvažiuokite ten. Šis nuostabus Lietuvos miestas apipins Jūsų kelionę nauja istorija. Anykščiai – be galo jaukus ir gražus miestelis, kuris patiks ne tik ieškantiems ramybės, bet ir nuotykių mėgėjams. Čia galima grožėtis įstabiais gamtos kampeliais, unikaliais meno ir kultūriniais objektais, pramogauti ir aktyviai praleisti laisvalaikį.

Tai buvo nuostabi kelionė laiku į ateitį, kurios vaikai dar ilgai nepamirš. Jie patenkinti ir laimingi. O tai didžiausia dovana mums, mokytojams. Štai keli mokinių pasisakymai.

Irmina (IV a kl.): Ekskursija man patiko. Nemaniau, kad pamatysiu

Is Painsko mokyklos archyvo

iš Puntuko mokyklos archyvo

tokius nuostabius vaizdus eidama Laju taku. Ypač nustebino didžiulė iverė. Neapsakomai įdomios edukacijos, daug naujovių papasakojo gidas Arklio ir Siauruko muziejuose. Virtualioje realybėje liečiau drambliukus, glosčiau liūtą, skraidžiau Paukščių Taku. O koks skanus buvo šakotis! Siūlau visiems nuvykti į Anykščius.

Sandra (IV a kl.): Mėgstu arklius, todėl nenuostabu, kad man labiausiai patiko Arklio muziejyje. Sužinojau, kokie svarbūs šie gyvūnai žmogaus gyvenime. Mačiau žirgą, kuris buvo labai gražus, raumeningas. Gidas parodė brikas, vežimus, papasakojo apie sunkų arklio darbą ir draugystę su šeiminku.

Aida (IV a kl.): Lankėme Anykščius. Labiausiai man patiko Medžių lajų takas ir šakočio kepimas. Anykščių šilelyje užkopėme į 34 metrų aukščio bokštą. Matėsi nuostabūs vaizdai – upė, miškas. Kai kepėme šakotį, visi sušilome, nes vieni turėjo sukti medinį kotą, o kiti pilti tešlą. Šakotis buvo labai skanus.

Paulina (IV a kl.): Labiausiai man patiko pasivaikščiavimas vingiuotu Medžių lajų taku. Einant buvo baisu, bet labai įdomu. Mačiau ir Puntuko akmenį. Sužinojau, kad jis didžiausias Lietuvoje. Ši ekskursija ilgai išliks mano atmintyje.

Sara (V a kl.): Išvyka buvo labai įdomi. Lankėm muziejus, dalyvaavome edukacijose. Kopėme į Šv. Mato bažnyčios bokštą. Ten iš tiesų aukšta, bet aš nugalėjau baimę. Tuo nepaprastai džiaugiuosi. Išvyka neužmirštama: sužinojau naujų dalykų, išvydau A. Baranausko klėtėlę, mačiau akmeniui tapytus paveikslus.

Nikolė (V a kl.): Nėeilinė ekskursija. Viskas suplanuota pagal mūsų norus. Patiko „Nykščio namai“, Arklio muziejus, kur buvo didelė medinė karuselė. Medžių lajų takas vedė per Anykščių šilę. Ten taip gražu. Norėčiau dar ne kartą nuvykti į Anykščius.

Lukas (V a kl.): Man labiausiai patiko „Cosmos“ Paukščių Takas. Pasijaučiau lyg tikroje galaktikoje. Šviesų

efektai nenupasakojami. Įdomu ir Arklio muziejyje. Gidas papasakojo apie vežimus, arklius ir žirgus. Pasirodo, arkliai turėjo tempti vežimus be sustojimo. Siauruko muziejyje mačiau įvairius senovinius automobilius, traukinius ir jų bėgius. Smetonos dvarė pasijaučiau lyg tikras Prezidentas.

Simona (V b kl.): Gegužės 22–23 dienomis keliavome po Anykščius. Aplankėme A. Baranausko klėtėlę, A. Vienuolio memorialinį muziejų, Anykščių bažnyčios apžvalgos aikštelę. Taip pat buvome „Cosmos“ Paukščių Tako veidrodžių ir šviesų kambaryje, Arklio muziejyje, prie Puntuko akmens. Lankėme Smetonos dvarą. Man labiausiai patiko Angelų muziejus, kuriame buvo daug įvairiausių angelų, taip pat patys galėjome pasigaminti vitražą. Įspūdinga buvo pasivaikščioti Medžių lajų taku ir kepti šakotį tikroje ugnies kaitroje. Man ekskursija labai labai patiko.

Lucija (V b kl.): Anykščiuose lankėme Antano Baranausko klėtėlę, Siauruko muziejų. Čia matėme garvežį „Kukuška“, kitus siaurojo geležinkelio riedmenis, ryšio, signalizavimo priemones ir daug kitų eksponatų. Rašytojo A. Vienuolio muziejyje žiūrėjome filmą, supažindinantį su jo biografija ir kūryba. Vėliau dalyvaavome edukacijose Angelų muziejyje, sužinojome daug įdomybių apie angelus. Buvome virtualioje realybėje. Teko mums stebėti Sacharos ir vandenynų nuostabius vaizdus, „Cosmos“ Paukščių Taką. Kitą dieną aplankėme Arklio muziejų bei Prezidento A. Smetonos dvarą. Čia iš balkono grožėjomės supančia gamta. Man labiausiai patiko Medžių lajų takas ir Puntuko akmuo, apie kurį įdomiai papasakojo mums gidė. Ši ekskursija buvo smagi ir kupina gerų įspūdžių.

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

Simono Daukanto pamokos

Pranešimas, skaitytas 2023 metų lapkričio 18 dieną Lenkijos lietuvių mokytojų konferencijoje Seinų „Lietuvių namuose“

DARIUS KUOLYS

Tęsinys.

Pradžia š. m. „Aušros“ 9 nr.

„Mūsų Herodotu“ S. Daukantą laiškuose vadina Mikalojus Akelaitis, 1858-aisiais kartu su istoriku gyvenęs Svirlaukyje ir gerbęs jį kaip tėvą⁶⁹. Rankraštyje likusi, prieš 1861 metus liaudžiai lietuviškai parašyta M. Akelaitio istorijėlė „Trumpas papasakojimas apie Lietuvos wejkałus“ – tam tikra S. Daukanto programos tąsa. Pasakojimas apie Lietuvos praeitį nuo legendinio karaliaus Mindaugo tėvo „Rigwaldžio“ iki Tado Kosciuškos pradedamas pakilia daukantiška gaida: „Praszokusiejaj žmogaus metaj yra jo didžiausiu turtu bej łobiu, padejimu nuwokos, proto ir paczios iszminties datirima jo ramstomos. [...] O! Kajp-gi taj mejłu isztartie tuos žodžius: tejp dare musu tewaj! Žmogus kalbedamas tą kalbesi pajunta giłumoja szirdies sawę esanti tikrumi Lietuwininku, neissizžadejusiu sawo tewu ir gimines sawosios. Jajgu tejpoda dažnaj minejame tewus sawo, tejp labaj myliame sawo giminę ir tewiszkę taj alwienamuj pri-dera žinotie wejkałus ir wisokius atsimimus tos musu gimines bej tewiszkes, gražios Lietuweles. Tajgi czion apieją dalyką trumpaj pasznekesime.“⁷⁰

Paryžiuje 1862-aisiais lenkiškai sukurtame „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės aprašyme“ („Opisanie Wielkiego Księstwa Litewskiego“) M. Akelaitis vaizduoja „civilizuotos

tautos“ susidūrimą su Lietuvą pavergusios Maskvos barbarybe: XIX šimtmetyje iškirstas „nuostabiausias girias, kurių visa Europa Lietuvai pavydėjo“, uždaryta Vilniaus universitetą – „Lietuvos širdį“, sunaikinta Lietuvos Statuta, „atvirų teismų forma“ ir pati teisingumą, sutraukytus „religinius ryšius, meilės ryšius“, išgrobstyta bibliotekas ir archyvus, demoralizuota šalis, kuri iki pavergimo išpažinusi „respublikonizmo idėjas“. „Pasikartoję Lietuvoje tai, kas prieš dvylika amžių vyko Aleksandrijoje, užpuoltoje laukinės Mahometo išpažinėjų ordos“, – teigia M. Akelaitis, tarsi tęsdamas S. Daukanto istorinį pasakojimą ir lygindamas Rusijos imperatorių Mikalojų II su Neronu, Kaligula ir Jonu Žiauriju⁷¹. Iš Sūduvos valstiečių kilęs lietuvių intelektualas toliau plėtoja „Istorijoje žemaitiškoje“ brėžtą laisvos, civilizuotos istorinės Lietuvos ir vergiškos, barbariškos Maskvos antitezę: „Žiaurūs istoriniai įvykiai akimirkai atskyrė Lietuvą nuo Lenkijos ir prievarta prilipino ją prie Maskvos, tarsi pasauliui norint įsitikinti, kad civilizuota tauta niekada nesileis įtraukiama į barbarybę.“⁷²

71 [Mikalojus Akelaitis.] *Opisanie Wielkiego Księstwa Litewskiego*, [1862], *Lenkų bibliotekoje Paryžiuje saugomo rankraščio kopija*: LII, F4-389, p. 134–135, 160–161, 184, 201, 203–205, 362, 373; *Reda Griškaitė, „Mikalojaus Akelaitio rankraščio Opisanie Wielkiego Księstwa Litewskiego (1862) istorija“*, in: *Archivum Lithuanicum*, t. 11, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2009, p. 236–237, 244, 249.

72 [Mikalojus Akelaitis.] *Opisanie Wielkiego Księstwa Litewskiego*, p. 363.

Kaip ir S. Daukantas, tautos ateitį siejęs su valstiečių išlavimu, jų pilietinėmis teisėmis ir laisvėmis, M. Akelaitis sielvartauja, kad pavergtai Lietuvai nepavyktų išvengti carinės Rusijos tvarkos įtakos, kad rusų liaudį valdančios „komunistinės taisyklės“ [„zasady komunistyczne“] prasiskverbos į Lietuvos kaimą. Pažymi: „Be to, toje [rusų] visuomenėje komunizmas, praryjantis individualią nuosavybę ir reikalaujantis ne asmens, bet bendruomenės teisinės atsakomybės, nepakenčia asmeninės laisvės, kurios nebuvimas toks naudingas despotizmui! Taigi rusų liaudis niekada nepasieks tikros laisvės, kol jos tikrovėje išliks komunizmas.“⁷³

S. Daukanto idėjomis ir vaizdnyu rėmėsi jaunas poetas Antanas Baranauskas. 1857-aisiais jo parašyta giesmė „Dainu dainelę“ – savita poetinė S. Daukanto istorinio pasakojimo santrauka. Šiame kūrinioje, kaip ir „Būde“, iškyla „plati Lietuva“ – su piliakalniiais, „snaudžiančiais miškais“, šventais ažuolais ir dievaičiais, su latviais, prūsais ir Kijevo rusais, su Dauguva ir Dunojumi. Toje „amžinai buvusioje“ Lietuvoje gyvenę „žmonės laisvingi“ – „niekur nebuvo vergija“. Tik vėliau, didžiūnams įsigalėjus, „žmonės vergijon pakliuvo“. „Suspaustas sviestas“ sulaukęs laiko, kai Lietuvos „nudraskyta ponystė krito“ – valstybė žlugo, kartu su ja ir „miškai išgriuvo“. Ir vis dėlto „ant laisvės leistiems Lietuvos žmonėms“ vėl „diena aušta“, Dievas siunčias pažadą, kad ateityje „nebus ponų ir

73 *Ten pat*, p. 71.

69 *Vytautas Merkys, Simonas Daukantas*, p. 166.

70 [Mikalojus Akelaitis.] *Trumpas papasakojimas apie Lietuvos wejkałus*, [prieš 1861 m.], *LLTI BR*, f. 1, b. 30, l. 1–2.

dvarų⁷⁴. Garbinga laisvų žmonių praeitis, daukantiška prigimtinės lietuvių laisvės idėja A. Baranausko giesmėje jau aiškiai siejamos su Lietuvai auštančios dienos, su ateities aušros vaizdiniais. Jonas Basanavičius šį kūrinį, pavadinęs „Lietuvos senovės paminėjimu“ bei sutrumpinęs, 1883-aisiais paskelbia kaip programinį pirmajame „Aušros“ numeryje iš karto po savo „Priekalbos“.

„Būdo“ idėjos, vaizdai atpažįstami ir 1858–1859 metais A. Baranausko sukurtose poemose „Anykščių šilelis“, „Dievo rykštė ir malonė“⁷⁵. Tiesa, būdamas brandaus amžiaus, studentui Jonui Šliūpai poetas asmeniškai aiškina, kad S. Daukantas vien dėl kalbos „esąs nevertu skaitymo“⁷⁶. Dėl „liuodžiai visiškai nesuprantamos“ kalbos jis kritiškai vertina S. Daukanto istorinius darbus 1883-aisiais rašytame laiške „Aušros“ leidėjams ir laikraščio „Kraj“ redakcijai. Tačiau ir tuomet viešai pabrėžia kilnios istoriko laikysenos reikšmę: „didžiausio pagyrimo nusipelno jo užsidegimas, ištvėrmė ir visų savo materialinių, moralinių galių sutelkimas lietuviybės labui“⁷⁷.

S. Daukanto „Būdą“ atranda jaunoji karta: lietuviai studentai, būsimieji aušrininkai, jį skaito Maskvoje ir Petrapilyje. J. Basanavičius „Būdą“ siunčia studijų bičiuliui Vincui Staniškiui, paskirtam Marijampolėn dėstyti gimnazistams graikų, lotynų ir lietuvių kalbų. 1876-ųjų gegužę J. Basanavičiui rašytame laiške V. Staniškis praneša: „Ėauki [Laukio

slapyvardžiu išleistą „Būdą“] gavau ir studentukai skajto su didele ukwata, ale žodžiu randasi daug niežynomu ir deļ manies.“⁷⁸

Petrapilio universiteto studentas J. Šliūpas, 1882-aisiais grįžęs į tėvynę vasaros atostogų, Kaune, A. Baranausko bute, persirašinėja Žemaičių kunigų seminarijos bibliotekoje atrastą S. Daukanto rankraštį – „Pasakojimą apie veikalus lietuvių tautos senovėje“, ketindamas jį parengti spaudai. Tų metų vasarą J. Šliūpas Žagarėje aplanko S. Daukanto globėją kunigą I. Vaišvilą: žilas kunigas pasirodo jam esąs lyg senųjų laikų krivis. Sulaukęs savo garbingo globotinio gyvenimu ir raštais susidomėjusio pirmo lietuvių, I. Vaišvila susigraudina ir padovanoja J. Šliūpai išsaugotus istoriko laiškus⁷⁹.

Pirmasis „Aušros“ numeris 1883 metais išeina pažymėtas ryškiu S. Daukanto ženkle. Visų pirma, kaip naujais idėjiniais akcentais papildytą „Būdo“ pratarmės parafrazę galime perskaityti istorinę J. Basanavičiaus „Priekalbą“: joje lietuviams keliami tie patys istorinės atminties ir gimtosios kalbos gaivinimo imperatyvai, pabrėžiama jų svarba tautos išlikimui ir atgimimui. „Wisa musu gimine (tauta) turetū atminti ir pažinti praejusi laiką, kuri irā giwenus ant szios Lietuwos žemes“; „ilga werguwe iszdilde isz atminties musu paminejimus laimingesnio ir newargingo gywenimo; užmirszome, kuomi mes senoweje buwome“; „liko dar kalba musu garbinga, apie kurią mes galime drąsei su mokintu wiru isztarti: „Die Sprache ist unsere Geschichte“; „mes, Lietuwei, szios gadines turime sekti pawizdi geru sunu senowes Lietuwos; todelei pirmiu pirmiausei turime pažinti ju

senowiszką giweniimą, budą, dabą ir tikibę, juju darbus ir rupesczius; nes ju giweniimą pažinę, pažinsime geriaus juos, o juos pažinę ir patys pasižinsime“⁸⁰, – teigia J. Basanavičius, atkartodamas S. Daukanto priesakus.

Kaip minėta, šią „Priekalbą“ lydi aušrininkų perredaguota A. Baranausko „Dainu dainele“ – giesmė, prikelianti S. Daukanto istorinį vaizdą. Pirmajame „Aušros“ numeryje pradėdama skelbti ir pirmąkart J. Šliūpo parašyta „Būdo“ autoriaus biografija – „Simanas Daukantas, Lietuvos rasztininkas“. Šis tekstas, pasak J. Šliūpo, sukurtas ir publikuojamas siekiant „inkwepti atluszusiems ir abejojantiems Lietuwiams meilę tewines“⁸¹. Kituose „Aušros“ numeriuose tęstoje biografijoje S. Daukanto vaidmuo apibendrinamas: jis nusakomas kaip pranašas, įžvelgęs ir savo darbais priartinęs tautos atgimimą. „Nieks ne milėjo daugiau tėwinę Lietuvą už Daukantą; visi jo rasztai kvėpuoja tąją meilę; apie tėvynę mąstant jam niekadą ir spēkos netruko; jis nenusiminė, kad žmonės jo aplinkėje nesuprato jo troszkimo; jis raszė ir dirbo dėlei ataitės, pasitikėdamas, kad vaikai ims daugiau rupintiesi apie savę, kad jie susipratę pakils isz pirminkszcziio miego ir atjėszkos jo veikalus paraszitus... [...] Ataitės dvasę Daukantas atspėjo... [...] Už taigi, žodžiais p. Basanavicziaus sakant ir kaulams Simano Daukanto irā linksniaus ir smagiaus kapuose ilsėti, nės jis mato, kad jo darbai ėmė nesztiti tam tikrą vaisių“, – apibendrina J. Šliūpas. Ir čia pat pažada jau kitais metais išleisti S. Daukanto paliktą rankraštį – „Pasakojimą apie veikalus lietuvių tautos senovėje“, o vėliau ir „visus veikalus Daukanto“⁸².

(Bus daugiau)

74 Antanas Baranauskas, *Raštai, sudarė Regina Mikšytė, Marius Daškus, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Baltos lankos, 1995, t. 1, p. 158–162; Regina Mikšytė, Antanas Baranauskas, Vilnius: Vaga, 1993, p. 63–65.*

75 Regina Mikšytė, *ten pat*, p. 72, 81, 159.

76 [Jonas Šliūpas,] *Jono Šliūpo laiškas Stanislavui Šliūpai, 1881.06.25, in: LLTI BR, f. 1–411, l. 33; Regina Mikšytė, ten pat*, p. 213.

77 Antanas Baranauskas, *Raštai, sudarė Regina Mikšytė, Marius Daškus, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Baltos lankos, 2003, t. VII/1, p. 217, 398.*

78 [Jonas Basanavičius,] „Iš Dr. J. Basanavičiaus archyvo: 1875–1879 m. laišakai“, *in: Mūsų senovė, t. I, kn. 4, 5, 1922, p. 621.*

79 Jonas Šliūpas, „Minės apie mano prietikius prie „Aušros“, *in: Jonas Šliūpas, Raštai, parengė Kostas Doveika, Vilnius: Vaga, 1977, p. 231, 234–235.*

80 [Jonas Basanavičius,] „Priekalba“, *in: Auszra, 1883, nr. 1, p. 6.*

81 [Jonas Šliūpas,] „Simanas Daukantas, Lietuvos rasztininkas“, *in: Auszra, 1883, nr. 1, p. 13.*

82 [Jonas Šliūpas,] „Simanas Daukantas, Lietuvos rasztininkas“, *in: Auszra, 1883, nr. 2, p. 42, nr. 8, 9, 10, p. 253–254.*

*Gražiausių metų leiski palinkėti,
Te niekad os nebus rudens.
Pavasariai tebus džiaugsmu nusėti
Ir laimė širdyje gyvens.
Giedrų dienų Tau linkime,
Daug sukakčių dar švęsti,
Ilgų ilgiausių metų
Ir laimėj bei džiaugsmo gyventi!*

Birželio 13 d. 60-ies metų
jubiliejų švenčia **Vitas Leončikas**.
Su gimtadieniu sveikina

*Tėvai, žmona, du sūnūs ir dvi
dukros*

*Su garbingu Jubiliejumi leisk pasveikint,
Palinkėti sveikatos iš visos, visos širdies.
Ir gyvenimą pratęsti leisk paskatint,
Mūsų žodžiais ir troškimais suteikiant vilties.
Su gražiausiu Jubiliejumi leisk pasveikint,
Palinkėt ilgiausių metų, laimės, džiaugsmo ir garbės.
Koks žmogus gyvenimą labiau galės išaukštint,
Negu tas, kuris sulaukė septyniasdešimties?
Su garbingu Jubiliejumi – daugiau nei pusė amžiaus praity...
Septyniasdešimt jau praėjo, tačiau šimtas dar toli...*

Joną Gelažauską iš Pelelių
gražaus jubiliejaus proga sveikina

Žmona Angelė, vaikai Algis, Dalia, Jolanta ir Onutė su šeimomis

Birželio 23 d. 40-ąsias vestuvių metines švęs **Danutė ir Jurgis Batvinskai** iš Trumpalio.
Šia proga vaikai su šeimomis skiria nuoširdų eiliuotą palinkėjimą:

*Viską: nerimą, skausmą ir kančią,
Vargą, rūpesčius, bėdą, nelaimę,
Lyg sunkų kalną įveikę abu
Sėdit laimingi ir žvalūs kartu.
Viską: meilę, kūdikio juoką,
Pirmą jo žingsnį ir šventinę duoną,
Tiek daug patyrę dienų nuostabių,
Braukiate ašarą laimės kartu.
Šitoki kelią abu nukeliauę,
Džiaukitės derliumi savo rudens
Ir tegu, pavyzdžiu Jūsų pasekę,
Vaikai ir anūikai laimingai gyvens.*

Nuoširdžiai dėkoju

kai kuriems Valinčių kaimo gyventojams, kad labai mielai ir gausiai aukojo pinigėlius, už kuriuos nupirkta ir parvežta iš Lietuvos iš akmens pagaminta didelė pintinė. Padėjome ją prie kaimo kryžiaus ir joje prisodinome gėlių. Moterys mielai prižiūri. Susirinkę apkarpėme išdžiūvusias žalių medelių šakeles, patvarkėme aplinką. Birželio mėnesį kas sekmadienį 19 val. renkamės prie kaimo kryžiaus melstis Jėzaus litaniją ir už Valinčių kaimo mirusiųjų sielas. Ačiū Jums už gerą darbą, pinigėlius ir maldas, už tai, kad randate laiko ir noro. Aš manau, kad jei tokių žmonių pasaulyje būtų daugiau, tai žydėtų taika, meilė ir ramybė. Nes žmogus be Dievo ir maldos yra dulkelė žemėje, pučiama į visas puses.

Teresė Janušonienė, Valinčiai

Lietuvos žiniasklaida

2024 05 28–06 11

Baigėsi antrasis prezidento rinkimų turas. Kaip ir prognozavo politologai, jame jokios intrigos, kas laimės, nebuvo. Dabartinis šalies vadovas Gitanas Nausėda nugalėjo visose savivaldybėse. Blogiausiai jam sekėsi „konservatorių mieste“ Vilniuje (skaičiuota kartu su balsais užsienyje), kur už jį balsavo beveik 55 proc. dalyvavusių rinkimuose. Daugiausiai G. Nausėdos šalininkų, pasirodo, Šalčininkų (90,05 proc.) ir artimiausioje Lenkijos kaimynėje – Kalvarijos (88,25 proc.) savivaldybėje. Galutinis G. Nausėdos ir premjerės Ingridos Šimonytės surinktų balsų skaičius – 74,15 ir 24,34 proc.

Be abejo, G. Nausėda džiaugėsi rinkimų rezultatais ir galingu rinkėjų palaikymu, tačiau, pasak portalo tv3.lt, sakė, kad pirmoji jo kadencija buvo tikrai sunki, o antroji esą irgi nebus labai lengva. „Aš manau, kad Lietuvos žmonės nori stabilumo, nori nuoseklaus darbo, nori, kad valstybės vadovai pirmiausia rūpintųsi šalies saugumu, kad mūsų užsienio politika būtų aktyvi, o Lietuvos balsas – girdimas“, – sakė perrinktasis šalies vadovas televizijos laidoje „Dėmesio centre“, paklaustas, kaip jis vertina rekordinį rinkėjų palaikymą. „Turite paaiškinimą?“ – klausta Prezidento, kodėl tokia ryški jo pergalė. „Man atrodo, kad antrajame ture žmonės ne tik ėjo balsuoti už mane, bet ėjo balsuoti prieš mano konkurentę. Čia jau turbūt pati konservatorių partija turėtų įvertinti, ką darė ne taip, kodėl susidarė įspūdis, kad tai – arogantiška partija, kad ji nesiklauso žmonių, kad ji mažai keliauja susitikti su žmonėmis, kad ji vadina keliones į regionus „balsų kalėdojimu“. Visus šiuos žodžius žmonės prisimena.

Net ir šiandien teko išgirsti vieno

iš konservatorių samprotavimus, kad rinko „mažesnio išsilavinimo žmonės“. Tai man atrodo, kad kartais konservatoriai nesimoko ir nedaro namų darbų. Kai nedarai namų darbų, negali tikėtis ir gero pažymio“, – įgėlė konkurentams G. Nausėda.

O Ieva Petronytė-Urbonavičienė, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto politologė, „Verslo žinioms“ teigė, jog didelė G. Nausėdos persvara reiškia, kad jis, pradėjęs eiti pareigas, turės labai stiprų mandatą. „Galbūt pamatysime šiek tiek kitokią dinamiką su valdančiais iki pat Seimo rinkimų“, – sakė politologė. Kaip žinia, paramą G. Nausėdai buvo išreiškę socialdemokratai, patys atsisakę kelti savo kandidatą. Ekspertė nesureikšmino šios paramos. „Parėmė ar neparėmė, čia jau toks antraeilis dalykas, labiau rezultatą lėmė šios partijos atsisakymas dalyvauti prezidento rinkimuose, tai tikrai prisidėjo prie G. Nausėdos pergalės“, – kalbėjo ji.

Lietuvoje po bet kokių rinkimų pralaimėjusiųjų nebūna. Taip ir šįkart. Konservatoriai nemažu laimėjimu laikė premjerės patekimą į antrąjį rinkimų turą, o pati I. Šimonytė žurnalistams pasibaigus rinkimams sakė, jog „kaip ir 2019 m., pasaulis neapsivertė aukštyn kojomis. Kažkuria prasme esame ten pat, kur buvome iki rinkimų batalijų. Tie beveik trys šimtai tūkstančių rinkėjų balsų, kuriuos gavau aš, Tėvynės sąjungos kandidatė, ne kandidatė, norinti patikti visoms politinėms partijoms, tai yra tas pats rinkėjų balsų skaičius, kuriuos partija gavo 2020 m. Seimo rinkimuose. Po visos šios vyriausybės kadencijos tą skaičių išlaikyti yra didelis pasiekimas“. Tiesa, jei palyginsime 2019 m. ir 2024 m. rinkimų antrajame ture gautus balsus, tai

I. Šimonytė prieš penkerius metus dar būdama nepartinė gavo 152 tūkst. balsų daugiau nei šiomet.

„Pūs raumenis, ners į medaus mėnesį, bet nepamirš ir savo ateities planų: koks bus Nausėda?“ – straipsnyje portale lrt.lt svarstė komunikacijos ir politikos ekspertai. Jie laikėsi nuomonės, jog įtikinama G. Nausėdos pergalė prieš I. Šimonytę nebūtinai reiškia išaugusį jo palaikymą. Anot jų, „iš esmės tai buvo referendumas dėl I. Šimonytės, nei referendumas dėl G. Nausėdos“.

Komunikacijos specialistas Mindaugas Lapinskas prognozavo, kad šią kadenciją Prezidento laikysena, tikslai smarkiai nepasikeis. „Turi žmonių pasitikėjimą, bet turi pasitikėjimą būti Daukanto aikštėje, važinėti, fotografuotis, bet žmonės nepasakė, ko jie nori, nes tu pats nepasakei, ko tu sieksi. Šia prasme turėsime tokį patį vandenėlį, kokį turėjome“, – sakė M. Lapinskas.

„Artėja rinkimai ir žmonės tiki si nekonfliktinių pokyčių. Jis ir pats, kiek girdėjau, paminėjo, kad yra jau pasikeitęs ir kitaip reaguotų į tam tikrus dalykus, jeigu kyla nesutarimų, galbūt labiau pasistengs vienyti, o ne skaldyti ir nesivelti į tuos nesutarimus“, – prognozavo Vytauto Didžiojo universiteto docentė dr. Ingrida Unikaitė-Jakuntavičienė.

Nors kalbėdamas po išrinkimo Prezidentas minėjo, kad tai galbūt nėra pabaiga, politikos analitikas Matas Baltrukevičius apie tai sakė: „Visgi jeigu G. Nausėda labiau apsiribos tuo, kad ši kadencija yra paskutinė jo politiniame gyvenime, tai galbūt jis bus ramesnis, taikesnis, mažiau nuostatų turintis ir konstruktyvesnis.“ Prezidentas gal ir bus ramesnis, taikesnis, linkęs labiau būti vienytojas, tačiau jei norai tokiais atvejais būna tik iš vienos pusės, kažin ar galima tikėtis gerų rezultatų.

Seimo Kovo 11-osios salėje G. Nausėdai buvo įteiktas Lietuvos Prezidento pažymėjimas. Įdomu, jog, kaip rašė portalas lrytas.lt, „visa ceremonija truko trumpiau nei dešimt minučių, o ją stebėti ir pasiklausyti G. Nausėdos kalbos į istorinę parlamento rūmų salę atėjo vos vienas Seimo narys – Valdemaras Valkiūnas. Jis sakė atėjęs iš smalsumo. Šalies prezidentą istorinėje salėje pasveikino ir Seimo pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen, įteikdama Lietuvos vėliavos spalvų puokštę, tačiau ceremonijoje dalyvauti ji privalėjo“. Žurnalistų Seime pagauti kai kurie parlamentarai, klausiami, kodėl nedalyvavo ceremonijoje, aiškino įvairiai: nežinojo, turėjo kitų svarbių, iš anksto suplanuotų darbų... Seimo vicepirmininkas, konservatorius Paulius Saudargas žurnalistus patikino nesuėjęs to padaryti – norėjęs pasveikinti perrinktą Prezidentą, bet ceremonija truko taip trumpai, o G. Nausėda taip skubiai išvyko, kad to padaryti tiesiog nebespėjo... Visa tai matant, kyla abejonų, ar tos vienybės tarp parlamento ir šalies vadovo bus daugiau. Bent iki ateinančių Seimo rinkimų.

Pastarąjį pusmetį pagal apklausas populiariausia Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP), ko gero, yra viena iš dažniausiai žiniasklaidoje minimų politinių organizacijų. Pirmiausia dėl delsimo kelti savo kandidatą prezidento rinkimuose, po to – dėl kandidatūros nekėlimo ir deklaruotos paramos G. Nausėdai, o pastaruoju metu – dėl Jonavos mero, buvusio ūkio ministro ir vienu perspektyviausių LSDP laikyto politikos (jis turėjęs būti pirmas rinkimų į Seimą sąraše, o pergalės atveju vardintas kaip galimas premjeras) Mindaugo Sinkevičiaus teismo dėl „čekiukų“. Priminsime, kad dešimtytys savivaldybių tarybų ir Seimo narių už politinei veiklai skirtus pinigus net per karantiną tonomis pylėsi degalus, pirkto televizorius, kompiuterius, muzikinius centrus...

M. Sinkevičius pirmos instancijos teismo nuteistas (ko gero, griežčiausiai

iš visos plejadados panašiai pinigus „taškusių“ politikų) dėl piktnaudžiavimo, dokumentų suklastojimo ar disponavimo suklastotu dokumentu ir turto pasisavinimo. Jam skirta 12,5 tūkst. eurų bauda ir trejiems metams atimta galimybė dirbti valstybės tarnyboje. Bylos duomenimis, į avanso apskaitas buvo įtrauktas mėnesinis mokestis už „Telia Lietuva“ suteiktas ryšių paslaugas, susijusias su sutuoktinės realiai naudoto abonentinio numerio išlaidomis, mėnesinis mokestis už „Telia Play“ internetinės televizijos išlaidas ir mėnesinis mokestis už savo asmeninėms reikmėms įsigytos įrangos – televizoriaus „Samsung“ – išlaidas.

„Šis sprendimas nėra pabaiga, turbūt, tai tarpinis sprendimas ir susipažinę su bylos medžiaga, sprendimo motyvais, svarstysime jį skūsti“, – M. Sinkevičiaus žodžius perteikė naujienų agentūra BNS. Jis teigė negalvojantis kol kas trauktis iš mero pareigų. „Manau, šis sprendimas komplikuoja bet kokias mano galimybes toliau siekti ir dalyvauti rudenį vyksiančiuose rinkimuose ir tas akiivaizdu. Nebent įvyktų procesas pakankamai sparčiai su apeliacija ir tada turėtume kitokį rezultatą“, – BNS kalbėjo politikas.

Politologas, profesorius Lauras Bielinis portalui lrytas.lt sakė, jog nemano, kad M. Sinkevičiaus nubaudimas turės labai didelės įtakos socialdemokratų partijos įvaizdžiui. „Bet pačiam M. Sinkevičiui tai didžiulė drama – jis turės trejus metus šansą pagalvoti, pailsėti ir apvarstyti visą tą įvykį. O politikams ir socialdemokratams kyla problema – suderinti ir galų gale atrasti lyderius, kurie galėtų vesti partiją į rinkimus ir apskritai toje partijoje galėtų dominuoti“, – vertino L. Bielinis.

Po teismo verdikto LSDP frakcijos parlamente seniūnė Rasa Budbergytė naujienų agentūrai „Elta“ teigė: „Manau, kad birželio 15 d., kai mes tvirtinsime sąrašą, jo (Sinkevičiaus) pavardės turėtų nebūti. Bet čia turime visi nuspręsti – turiu omenyje mūsų partiją.“

Dalis LSDP narių manė, kad sprendimą dėl dalyvavimo Seimo rinkimuose turi priimti pats partijos kolega.

Socialdemokratų pirmininkė, vadovė Vilija Blinkevičiūtė irgi ne kartą kritikuota dėl įpročio „tempti gumą“ neatsakant į politologų ir žurnalistų klausimus apie savo planus: kandidatūros prezidento rinkimuose ar ne; dalyvaus Europos Parlamento (EP) rinkimuose ar ne? O rudenį, kaip prognozuoja politikos ekspertai, laimėjus Seimo rinkimus, ar atsisakytų pelningo ir ramaus darbo Briuselyje ir imtųsi pačių sunkiausių pareigų – vadovauti Lietuvos vyriausybei? Į visus klausimus V. Blinkevičiūtė atsakydavo maždaug: „Viską sužinosite savo laiku, apie viską informuosime, bet ne dabar.“ G. Nausėda, kalbėdamas prieš antrąjį prezidento rinkimų turą, agentūrai „Elta“ sakė: „Jeigu Seimo rinkimai šiai partijai susiklostytų sėkmingai <...>, aš tikrai mėginčiau įkalbėti poniją Blinkevičiūtę užimti šias atsakingas bei svarbias (premierės) pareigas.“ Bet socialdemokratų vadovė ir čia „sukoši“: „Gal šiek tiek (prezidentas) pagreitino įvykius, pavadinkime taip. Bet visą laiką sakau – reikia palaukti mūsų žmonių, mūsų rinkėjų valios. Kol kas dar per ankstyvas toks dalykas.“ Kaip rašė lrytas.lt, po ne itin sėkmingų šių metų rinkimų (dvi vietos) į EP susitikime su žiniasklaida, „paklausta, kodėl jai nesinori į Seimą, bet norisi vėl išvykti į Briuselį, V. Blinkevičiūtė teigė negalinti sutikti, kad jai nesinori grįžti į nacionalinę politiką: „Tiesiog žmonės mane išrinko į Europos Parlamentą, ne pirmą kartą, ir aš esu jiems labai dėkinga. Todėl ir dirbu ten, kur mane išrenka.“ Pažymėjus, kad būtų išrinkta ir į Seimą, jeigu kandidatuotų, V. Blinkevičiūtė paprieštaravo vertinantiesiems, jog ji nedalyvauja nacionalinėje politikoje – mat Lietuvoje gyvena, o tik dirba ne Lietuvoje.

Kai kurie politologai ir politikai nekokią LSDP pasirodymą EP rinkimuose siejo būtent su V. Blinkevičiūtės slapukavimu.